

**PRZEDMIOTOWE ZASADY OCENIANIA
Z HISTORII
Klasy IV - VIII
rok szkolny 2021/2022**

CELE OCENIANIA:

1. Informowanie ucznia o poziomie jego osiągnięć edukacyjnych i postępach.
2. Pomoc uczniowi w samodzielnym planowaniu swojego rozwoju i motywowanie go do dalszej pracy.
3. Dostarczenie rodzicom i nauczycielom informacji o postępach, trudnościach i specjalnych uzdolnieniach ucznia.
4. Umożliwienie nauczycielom doskonalenia organizacji i metod pracy dydaktyczno-wychowawczej.

PRZEDMIOTEM OCENY NA LEKCJACH SĄ:

- a) wiadomości,
- b) umiejętności,
- c) aktywność na lekcji (ocena wystawiana jest w oparciu o plusy i minusy).

Obserwacja ucznia uwzględniająca:

- przygotowanie do lekcji,
- prowadzenie zeszytu,
- wypowiedzi na lekcji,
- pracę w grupie,
- posługiwanie się pomocami naukowymi (mapy, tablice graficzne, atlasy, słowniki),
- analiza źródeł historycznych.

KRYTERIA OCEN

- **ILOŚĆ OCEN W PÓŁROCZU**
minimalna ilość ocen cząstkowych wymagana do wystawienia oceny :
kl. IV – 3 oceny, kl. V,VI, VII, VIII – 6 ocen.
- **SPRAWDZIANY** (waga: 3) – w kl. IV - 2 w półroczu, w kl. V-VIII – 3 w półroczu, (po każdym przerobionym dziale i po lekcji powtórzeniowej, zapowiedziany z tygodniowym wyprzedzeniem).

Odpowiedzi na sprawdzianie są punktowane. Przy przeliczeniu punktów na ocenę obowiązuje skala:

- 100% - celujący (6)
- 86 – 99% - bardzo dobry (5)
- 76 – 85% - dobry (4)
- 50 – 75% - dostateczny (3)
- 30 – 49% - dopuszczający (2)
- 0 – 29% - niedostateczny (1)

- **KARTKÓWKI** (waga: 2) – 1-2 w półroczu

- (z trzech ostatnich lekcji, nie musi być zapowiedziana)
- ODPOWIEDZI USTNE (waga: 2)
  - ZADANIE DOMOWE (waga:1)
  - ZESZYT ĆWICZEŃ (waga:1)
  - ZESZYT PRZEDMIOTOWY (waga:1)
  - AKTYWNOŚĆ NA LEKCJI (waga:1)
- (za każde trzy plusy ocena bardzo dobra, za trzy minusy niedostateczna) – praca na lekcji, odpowiedź.
- Uczeń ma prawo do zgłoszenia np (nieprzygotowanie do lekcji), bz (brak zadania) – po 1 razie w półroczu.
- POPRAWIE PODLEGAJĄ OCENY WYŁĄCZNIE ZE SPRAWDZIANÓW
- Możliwość poprawy oceny w terminie do 2 tygodni od otrzymania oceny lub od powrotu ucznia do szkoły po nieobecności w terminie wyznaczonym przez nauczyciela
- INFORMACJA O OCENIE Z TESTU, SPRAWDZIANU w ciągu 7 dni od napisania.
  - WARUNKI UZYSKANIA WYŻSZEJ NIŻ PRZEWIDYWANA ROCZNEJ OCENY KLASYFIKACYJNEJ
- Zasady opisane są w Statucie szkoły.

WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY

OCENA CELUJĄCA - poziom wymagań pełne

Uczeń:

- posiada pełną wiedzę obowiązującą w programie nauczania w odniesieniu do określonej epoki, kraju, zagadnienia,
- zna dzieje własnego regionu w zakresie materiału poznawanego w czasie lekcji, umie je powiązać z dziejami Polski lub powszechnymi,
- biegle wykorzystuje zdobytą wiedzę, by twórczo rozwiązywać nowe problemy,
- twórczo i samodzielnie rozwija własne uzdolnienia i zainteresowania,
- aktywnie uczestniczy w procesie lekcyjnym,
- samodzielnie rozwiązuje problemy omawiane w czasie lekcji; jest inicjatorem rozwiązywania problemów i zadań w pracy pozalekcyjnej,
- potrafi samodzielnie dotrzeć do różnych źródeł oraz informacji i w oparciu o nie rozszerzyć swą wiedzę historyczną,
- potrafi uporządkować zebrany materiał, przechowywać go i wykorzystywać,
- potrafi na forum klasy zaprezentować wyniki swoich prac poznawczych,
- zna i rozumie podstawowe pojęcia historyczne, poprawnie posługuje się kategoriami historycznymi (myślenie przyczynowo - skutkowe),
- wyraża własne zdanie, popiera je właściwą i logiczną argumentacją,
- posługuje się poprawną polszczyzną, uczestniczy w konkursach historycznych.
- bierze udział w konkursach, w których jest wymagana wiedza historyczna- odnosi w nich sukcesy.

OCENA BARDZO DOBRA - poziom wymagań dopełniające

Uczeń:

- opanował pełny zakres wiadomości przewidziany programem nauczania,
- dociera samodzielnie do źródeł i informacji wskazanych przez nauczyciela,
- posiada wiedzę z dziejów własnego regionu w stopniu zadawalającym,
- aktywnie uczestniczy w lekcji,
- postawione problemy i zadania rozwiązuje samodzielnie,
- rozwiązuje zadania dodatkowe o średnim stopniu trudności i potrafi zaprezentować ich wynik na forum

klasy,

- poprawnie posługuje się poznanymi pojęciami, dostrzega przyczyny i skutki wydarzeń historycznych,
- potrafi uporządkować zebrany materiał, przechować go i właściwie wykorzystać,
- bierze udział w konkursach, w których jest wymagana wiedza historyczna,
- potrafi poprawnie rozumować w kategoriach przyczynowo - skutkowych, wykorzystując wiedzę z historii a także przedmiotów pokrewnych.

OCENA DOBRA - poziom wymagań rozszerzające

Uczeń :

- opanował wiadomości i umiejętności przewidziane programem nauczania w stopniu zadowalającym,
- zna najważniejsze wydarzenia i postaci z dziejów regionu,
- potrafi korzystać z zaprezentowanych na lekcji źródeł informacji,
- postawione zadania i problemy rozwiązuje samodzielnie lub, w przypadku zadań trudniejszych, pod kierunkiem nauczyciela,
- aktywnie uczestniczy w lekcji,
- dostrzega przyczyny i skutki wydarzeń historycznych,
- podejmuje się samodzielnego wykonania dodatkowych prac o niewielkim stopniu trudności,
- poprawnie rozumuje w kategoriach przyczynowo skutkowych.

OCENA DOSTATECZNA - poziom wymagań podstawowe

Uczeń:

- opanował podstawowe elementy wiadomości programowych pozwalające mu na rozumienie najważniejszych zagadnień przewidzianych w programie,
- zna niektóre wydarzenia i postaci z dziejów regionu,
- potrafi pod kierunkiem nauczyciela skorzystać z podstawowych źródeł informacji,
- potrafi wykonać proste zadania,
- w czasie lekcji wykazuje się aktywnością w stopniu zadawalającym.

OCENA DOPUSZCZAJĄCA - poziom wymagań(konieczne

Uczeń:

- posiada poważne braki w wiedzy, które jednak nie przekreślają możliwości dalszej nauki,
- przy pomocy nauczyciela wykonuje zadania o niewielkim stopniu trudności,
- prace wykonuje chętnie, na miarę swoich możliwości,
- konstruuje krótkie, dwu-trzyzdaniowe wypowiedzi.

OCENA NIEDOSTATECZNA

Uczeń:

- nie opanował podstawowych wiadomości, a braki są tak duże, że uniemożliwiają mu kontynuację nauki,
- nawet przy pomocy nauczyciela nie jest w stanie rozwiązać zagadnienia o niewielkim stopniu trudności i wykonać najprostszych zadań.

SPOSÓB INFORMOWANIA RODZICÓW/PRAWNYCH OPIEKUNÓW O WYMAGANIACH EDUKACYJNYCH ORAZ O WARUNKACH I TRYBIE UZYSKIWANIA WYŻSZEJ NIŻ PRZEWIDYWANA ROCZNA OCENA KLASYFIKACYJNA.

Nauczyciele na początku każdego roku szkolnego informują rodziców/prawnych opiekunów (na zebraniach) oraz uczniów o wymaganiach edukacyjnych niezbędnych do uzyskania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych

i dodatkowych zajęć edukacyjnych, wynikających z realizowanego przez siebie programu nauczania oraz o sposobach sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów, a także o warunkach i trybie uzyskania wyższej niż przewidywana rocznej oceny klasyfikacyjnej z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych.

WYMAGANIA PROGRAMOWE DLA KLASY IV SZKOŁY PODSTAWOWEJ

Temat	Materiał nauczania	Odniesienia do podstawy programowej.	Liczba godz.
Rozdział I: Z historią na Ty			
1. Historia – nauka o przeszłości	<ul style="list-style-type: none"> – historia jako nauka o przeszłości – historia a baśnie i legendy – efekty pracy historyków i archeologów – źródła historyczne, ich przykłady oraz podział 	<ul style="list-style-type: none"> III.1 III.3 III.4 	1
2. Historia wokół nas	<ul style="list-style-type: none"> – znaczenie pamiątek rodzinnych – drzewo genealogiczne – sposób przedstawienia historii rodziny – „wielka” i „mała” ojczyzna – patriotyzm jako miłość do ojczyzny – sposoby wyrażania patriotyzmu – „małe ojczyzny” i ich tradycje – znaczenie terminów: <i>tradycja, drzewo genealogiczne, ojczyzna, „mała ojczyzna”, patriotyzm, patriotyzm lokalny</i> 	<ul style="list-style-type: none"> I.1 I.2 II.3 	1
3. Mieszkamy w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> – naród polski jako zbiorowość posługująca się tym samym językiem, mająca wspólną przeszłość i zamieszkująca to samo terytorium – dziedzictwo narodowe – polskie symbole narodowe – polskie święta państwowe – państwo polskie i jego regiony – mój region częścią Polski – znaczenie terminów: <i>państwo, region, naród, mniejszość narodowa, symbole narodowe, Związek Sowiecki, Polonia.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> II.1 II.3 	1
4. Czas w historii	<ul style="list-style-type: none"> – chronologia i przedmiot jej badań – oś czasu i sposób umieszczania na niej dat – podstawowe określenia czasu historycznego (<i>data, okres p.n.e. i n.e., tysiąclecie, wiek</i>) – cyfry rzymskie oraz ich arabskie odpowiedniki – epoki historyczne: starożytność, średniowiecze, nowożytność, współczesność oraz ich daty graniczne 	III.2	1

5. Obliczanie czasu w historii	<ul style="list-style-type: none"> – obliczanie upływu czasu między poszczególnymi wydarzeniami – określanie, w którym wieku doszło do danego wydarzenia – podział czasu na wieki 	III.2	1
6. Czytamy mapę i plan	<ul style="list-style-type: none"> – podobieństwa i różnice między mapą a planem – znaczenie mapy w pracy historyka – odczytywanie informacji z planu i mapy historycznej – najstarsze mapy świata 	III.3	1
Powtórzenie materiału i sprawdzian wiadomości z rozdziału I			2
Rozdział II: Od Piastów do Jagiellonów			
1. Mieszko I i chrzest Polski	<ul style="list-style-type: none"> – słowiańskie pochodzenie Polaków – legendarne początki państwa polskiego – książę Mieszko I pierwszym historycznym władcą Polski – małżeństwo Mieszka I z Dobrawą – chrzest Mieszka I i jego znaczenie – znaczenie terminów: <i>plemię, dynastia, Słowianie, Piastowie</i> 	II.1 IV.1	1
2. Bolesław Chrobry – pierwszy król Polski	<ul style="list-style-type: none"> – misja świętego Wojciecha w Prusach – zjazd gnieźnieński i pielgrzymka cesarza Ottona III – wojny Bolesława Chrobrego z sąsiadami i przyłączenie nowych ziem – koronacja Bolesława Chrobrego na króla Polski – znaczenie terminów: <i>poganin, misja, relikwie, cesarz, arcybiskupstwo, koronacja, gród, wojowie</i> 	IV.2	1
3. Polska Kazimierza Wielkiego	<ul style="list-style-type: none"> – Kazimierz Wielki ostatnim królem z dynastii Piastów – reformy Kazimierza Wielkiego – zjazd monarchów w Krakowie – uczta u Wierzyńka – umocnienie granic państwa – <i>zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną</i> – utworzenie Akademii Krakowskiej – znaczenie terminów: <i>uniwersytet, żak</i> 	IV.3 IV.5	1
4. Jadwiga i Jagiełło – unia polsko-litewska	<ul style="list-style-type: none"> – objęcie władzy przez Jadwigę – zasługi Jadwigi dla polskiej kultury, nauki i sztuki – przyczyny zawarcia unii polsko-litewskiej w Krewie – zagrożenie ze strony Krzyżaków – okoliczności objęcia władzy w Polsce przez Władysława Jagiełłę – skutki zawarcia unii polsko-litewskiej – znaczenie terminów: <i>unia, Jagiellonowie</i> 	IV.4	1
5. Zawisza Czarny i bitwa pod Grunwaldem	<ul style="list-style-type: none"> – rycerz – cechy charakterystyczne – postać Zawiszy Czarnego – bitwa pod Grunwaldem i biorący w niej udział rycerze – znaczenie terminów: <i>rycerz, miecz, kopia, herb, kodeks honorowy</i> 	IV.4	1

6. Mikołaj Kopernik – wielki astronom	<ul style="list-style-type: none"> – Mikołaj Kopernik i jego życie – odkrycie Mikołaja Kopernika i powiedzenie: <i>wstrzymał Słońce i ruszył Ziemię</i> – dokonania Kopernika spoza dziedziny astronomii – znaczenie terminu „astronomia” 	IV.5	1
Powtórzenie materiału i sprawdzian wiadomości z rozdziału II			2
Rozdział III: Wojny i upadek Rzeczypospolitej			
1. Jan Zamoyski – druga osoba po królu	<ul style="list-style-type: none"> – kariera polityczna Jana Zamoyskiego – kariera wojskowa Jana Zamoyskiego – Zamość – miasto renesansowe – Akademia Zamojska – <i>Takie będą Rzeczypospolite, jakie ich młodzieży chowanie</i> – znaczenie terminów: <i>szlachta, kanclerz, hetman, Carstwo Rosyjskie</i> 	IV.6	1
2. XVII wiek – stulecie wojen	<ul style="list-style-type: none"> – potop szwedzki, rola Stefana Czarnieckiego – obrona Jasnej Góry i rola przeora Augustyna Kordeckiego – król Jan III Sobieski i jego zwycięstwa nad Turkami – rola husarii w polskich sukcesach militarnych – znaczenie terminów: <i>potop szwedzki, husaria, wielki wezyr, odsiecz, epidemia</i> 	IV.7	1
3. Tadeusz Kościuszko na czele powstania	<ul style="list-style-type: none"> – sytuacja Rzeczypospolitej w XVIII w. – Konstytucja 3 maja – rozbiory Rzeczypospolitej przeprowadzone przez Rosję, Prusy i Austrię – dowództwo Tadeusza Kościuszki w powstaniu w 1794 r. – bitwa pod Racławicami i rola kosynierów – klęska powstania i III rozbiór Rzeczypospolitej – znaczenie terminów: <i>reformy, rozbiory, konstytucja, powstanie, kosynierzy, zaborcy</i> 	IV.8 II.1.	1
4. Józef Wybicki i hymn Polski	<ul style="list-style-type: none"> – losy Polaków po upadku Rzeczypospolitej – Legiony Polskie we Włoszech i panujące w nich zasady – generał Jan Henryk Dąbrowski i jego rola w stworzeniu Legionów Polskich – Józef Wybicki – autor <i>Mazurka Dąbrowskiego</i> – znaczenie słów <i>Mazurka Dąbrowskiego</i> – <i>Mazurek Dąbrowskiego</i> hymnem Polski – znaczenie terminów: <i>emigracja, legiony, hymn państwowy</i> 	IV.9 II.1	1
5. Romuald Traugutt i powstanie styczniowe	<ul style="list-style-type: none"> – Romuald Traugutt – życie przed wybuchem powstania styczniowego – branka i wybuch powstania styczniowego – wojna partyzancka – funkcjonowanie państwa powstańczego – Romuald Traugutt dyktatorem powstania – represje po upadku powstania styczniowego – znaczenie terminów: <i>zabór rosyjski, branka, państwo podziemne, wojna partyzancka, zesłanie</i> 	IV.10	1

6. Maria Skłodowska-Curie – polska noblistka	<ul style="list-style-type: none"> – edukacja M. Skłodowskiej -Curie na ziemiach polskich – tajne nauczanie i Latający Uniwersytet – kariera naukowa M. Skłodowskiej- Curie – Nagrody Nobla przyznane M. Skłodowskiej -Curie – polscy nobliści – znaczenie terminów: <i>tajne nauczanie, Nagroda Nobla, laureat</i> 	IV.11	1
Powtórzenie materiału i sprawdzian wiadomości z rozdziału III			2
Rozdział IV: Ku współczesnej Polsce			
1. Józef Piłsudski i niepodległa Polska	<ul style="list-style-type: none"> – działalność Józefa Piłsudskiego przed I wojną światową – udział Legionów Polskich i Józefa Piłsudskiego w działaniach zbrojnych podczas I wojny światowej – odzyskanie niepodległości przez Polskę – walki o ustalenie granic II Rzeczypospolitej i Bitwa Warszawska – Józef Piłsudski naczelnikiem państwa – Narodowe Święto Niepodległości – znaczenie terminów: <i>II Rzeczpospolita, Naczelnik Państwa, Rzeczpospolita</i> 	IV.12 II.1.	1
2. Eugeniusz Kwiatkowski i budowa Gdyni	<ul style="list-style-type: none"> – problemy odrodzonej Polski – zaślubiny Polski z morzem – zasługi Eugeniusza Kwiatkowskiego na polu gospodarczym – budowa portu w Gdyni, Centralny Okręg Przemysłowy – Gdynia polskim „oknem na świat” – znaczenie terminów: <i>eksport, okręg przemysłowy</i> 	IV.13	1
3. Zośka, Alek i Rudy – bohaterzy harcerze	<ul style="list-style-type: none"> – wybuch II wojny światowej – sytuacja społeczeństwa polskiego pod niemiecką okupacją – Szare Szeregi (Zośka, Alek, Rudy) – akcja pod Arsenalem – batalion „Zośka” w powstaniu warszawskim – powstanie warszawskie jako wyraz patriotyzmu młodego pokolenia – znaczenie terminów: <i>okupacja, łapanki, Armia Krajowa, Szare Szeregi</i> 	IV.14	1
4. Pilecki i Inka – „żołnierze niezłomni”	<ul style="list-style-type: none"> – polityka Niemiec wobec ludności żydowskiej – obozy koncentracyjne – raporty Witolda Pileckiego – represje komunistów i śmierć Witolda Pileckiego – polityka komunistów wobec polskiego podziemia – postawa Danuty Siedzikówny, ps. Inka – znaczenie terminów: <i>obozы koncentracyjne, komunizm, opozycja antykomunistyczna, „żołnierze niezłomni”</i> 	IV.15	1

5. Jan Paweł II – papież pielgrzym	<ul style="list-style-type: none"> – opozycyjna rola Kościoła w czasach komunizmu – wybór Karola Wojtyły na papieża – pielgrzymki papieża do ojczyzny – <i>Niech zstąpi Duch Twój i odnowi oblicze ziemi. Tej ziemi!</i> – wsparcie Kościoła dla opozycji – Jan Paweł II jako papież pielgrzym – znaczenie terminów: <i>papież, konklawe, kardynał, pontyfikat</i> 	IV.16	1
6. „Solidarność” i jej bohaterowie	<ul style="list-style-type: none"> – kryzys PRL w latach 70. XX w. – działalność opozycyjna – strajki robotnicze i powstanie związku zawodowego „Solidarność” – bohaterowie „Solidarności” – L. Wałęsa, A. Walentynowicz, A. Gwiazda – wprowadzenie stanu wojennego i represje przeciwko opozycji – przełom 1989 r. i upadek komunizmu – znaczenie terminów: <i>strajk, związek zawodowy, „Solidarność”, stan wojenny, Okrągły Stół</i> 	IV.17	1
Powtórzenie materiału i sprawdzian wiadomości z rozdziału IV			2

WYMAGANIA PROGRAMOWE DLA KLASY V SZKOŁY PODSTAWOWEJ

Temat lekcji	Zagadnienia, materiał nauczania	Odniesienia do podstawy programowej	Liczba godzin
Rozdział I. Pierwsze cywilizacje			
1. Życie pierwszych ludzi	<ul style="list-style-type: none"> – pochodzenie człowieka – różnice między koczowniczym a osiadłym trybem życia – życie człowieka pierwotnego – epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza – początki rolnictwa i udomowienie zwierząt – dawne i współczesne sposoby wytopienia żelaza – terminy: <i>praludzie, rewolucja neolityczna, koczowniczy tryb życia, osiadły tryb życia, brąz</i> 	I.1	1
2. Miasta-państwa Mezopotamii	<ul style="list-style-type: none"> – Mezopotamia jako kolebka cywilizacji – znaczenie wielkich rzek dla rozwoju najstarszych cywilizacji – osiągnięcia cywilizacyjne mieszkańców starożytnej Mezopotamii – Kodeks Hammurabiego – terminy: <i>Mezopotamia, cywilizacja, Bliski Wschód, kanały nawadniające, Sumerowie, pismo klinowe</i> 	I.2	1
3. W Egipcie faraonów	<ul style="list-style-type: none"> – Egipt jako przykład antycznej cywilizacji – znaczenie Nilu dla państwa egipskiego – osiągnięcia cywilizacji egipskiej – struktura społeczna w starożytnym Egipcie 	I.2 I.3 I.4 I.5	1

	<ul style="list-style-type: none"> – wierzenia Egipcjan jako przykład religii politeistycznej – terminy: <i>faraon, politeizm, mumifikacja, sarkofag, piramidy, hieroglify</i> 		
4. W starożytnym Izraelu	<ul style="list-style-type: none"> – judaizm jako przykład religii monoteistycznej – dzieje Izraelitów – Dekalog – Tora – postaci: Abraham, Mojżesz, Dawid, Salomon – terminy: <i>judaizm, Tora, Jahwe, Dekalog, Mesjasz</i> 	<p>I.2 I.3 I.5</p>	1
5. Cywilizacja Indii i Chin	<ul style="list-style-type: none"> – osiągnięcia cywilizacyjne mieszkańców Dalekiego Wschodu – system kastowy – hinduizm religią Indii – terminy: <i>Daleki Wschód, Ariowie, kasta, hinduizm, Wielki Mur Chiński</i> 	<p>I.2 I.5</p>	1
* 6. Od hieroglifów do alfabetu	<ul style="list-style-type: none"> – powstanie pisma i jego znaczenie dla rozwoju cywilizacji – ewolucja pisma i wynalezienie alfabetu – terminy: <i>papirus, pismo obrazkowe, hieroglify, pismo klinowe, Fenicjanie, pismo alfabetyczne, alfabet łaciński</i> 		1
* Tajemnice sprzed wieków – Jak odczytano pismo Egipcjan?	<ul style="list-style-type: none"> – naukowy aspekt wyprawy Napoleona do Egiptu – trudności związane z rozszyfrowaniem hieroglifów – znaczenie Kamienia z Rosetty dla egiptologii – terminy: <i>Kamień z Rosetty</i> – postaci: <i>Jean François Champollion</i> 		
Powtórzenie wiadomości i sprawdzian z rozdziału I			2
Rozdział II. Starożytna Grecja			
1. Demokratyczne Ateny	<ul style="list-style-type: none"> – warunki geograficzne Grecji – życie w greckiej polis – cechy charakterystyczne demokracji ateńskiej – Perykles – najwybitniejszy przywódca demokratycznych Aten – terminy: <i>Hellada, Hellenowie, polis, demokracja, zgromadzenie ludowe, akropol, agora</i> – postaci historyczne: Perykles 	<p>I.2 I.3 I.4</p>	1
2. Sparta i wojny z Persami	<ul style="list-style-type: none"> – ustrój i społeczeństwo starożytnej Sparty – cechy i etapy wychowania spartańskiego – powstanie i rozwój imperium perskiego – wojny grecko-perskie – terminy: <i>Persowie, danina, sojusz, hoplita, falanga</i> – wydarzenia: bitwa pod Maratonem, bitwa pod Termopilami, bitwa pod Salaminą – postaci historyczne: Dariusz, Kserkses, Leonidas 	<p>I.2 I.3</p>	1
3. Bogowie i mity	<ul style="list-style-type: none"> – wierzenia starożytnych Greków – mity greckie – najważniejsi greccy bogowie: Zeus, Hera, Posejdon, Afrodyta, Atena, Hades, Hefajstos, Ares, Apollo, Hermes – Homer i jego dzieła – <i>Iliada</i> i <i>Odyseja</i> 	<p>I.3 I.5</p>	1

	<ul style="list-style-type: none"> – terminy: <i>Olimp, mity, heros, Partenon, Herakles, Achilles, Odyseusz, wojna trojańska, koń trojański</i> – postać historyczna: Homer 		
4. Kultura starożytnej Grecji	<ul style="list-style-type: none"> – wspólne elementy w kulturze greckich polis – najważniejsze dokonania sztuki greckiej – narodziny teatru greckiego – znaczenie filozofii w starożytnej Grecji i jej najwybitniejsi przedstawiciele – grecka matematyka i medycyna – rola sportu w życiu starożytnych Greków – terminy: <i>Wielkie Dionizje, amfiteatr, tragedia, komedia, filozofia, igrzyska, olimpiada, Olimpia, stadion, pięciobój olimpijski</i> – postaci historyczne: Fidiasz, Myron, Ajschylos, Sofokles, Eurypides, Arystofanes, Sokrates, Platon, Arystoteles, Hipokrates, Pitagoras, Tales z Miletu 	1.5	1
5. Imperium Aleksandra Wielkiego	<ul style="list-style-type: none"> – podboje Aleksandra Wielkiego – wojna z Persją (bitwy nad rzeczką Granik, pod Issos i pod Gaugamelą) – wyprawa Aleksandra do Indii – kulturowe skutki podbojów Aleksandra Wielkiego – terminy: <i>imperium, falanga macedońska, węzeł gordyjski, hellenizacja, kultura hellenistyczna</i> – postaci historyczne: Filip II, Aleksander Macedoński (Wielki) 	1.2 1.5	1
* Tajemnice sprzed wieków – Jak wyglądała latarnia morska na Faros?	<ul style="list-style-type: none"> – siedem cudów świata – konstrukcja latarni morskiej w Faros 		
Powtórzenie wiadomości i sprawdzian z rozdziału II			2
Rozdział III. Starożytny Rzym			
1. Ustrój starożytnego Rzymu	<ul style="list-style-type: none"> – legendarne początki państwa rzymskiego – zasady ustrojowe republiki rzymskiej – społeczeństwo starożytnego Rzymu – dokonania Gajusza Juliusza Cezara – upadek republiki – powstanie cesarstwa rzymskiego – terminy: <i>Italia, monarchia, republika, senat, patrycjusze, plebejusze, konsulowie, pretorzy, kwestorzy, trybun ludowy, dyktator, cesarz</i> – postaci legendarne i historyczne: Romulus i Remus Gajusz Juliusz Cezar, Oktawian August 	1.2 1.3 1.4	1
2. Imperium Rzymskie	<ul style="list-style-type: none"> – podboje rzymskie – Imperium Rzymskie i jego prowincje – organizacja armii rzymskiej – podział cesarstwa – upadek cesarstwa zachodniorzymskiego 	1.2 1.3 1.4	1

	– terminy: <i>Kartagina, prowincja, limes, legiony, legioniści, Imperium Rzymskie, pax Romana, romanizacja, barbarzyńcy, Germanie, Hunowie, wielka wędrówka ludów</i>		
3. Życie w Wiecznym Mieście	– Rzym jako stolica imperium i Wieczne Miasto – życie codzienne i rozrywki w Rzymie – podział społeczeństwa rzymskiego – wierzenia religijne Rzymian – terminy: <i>bazylika, Forum Romanum, termy, amfiteatr, gladiatorzy, patrycjusze, plebs, niewolnicy, westalki</i>	I.3 I.5	1
4. Dokonania starożytnych Rzymian	– Rzymianie jako wielcy budowniczości – kultura i sztuka starożytnego Rzymu jako kontynuacja dokonań antycznych Greków – prawo rzymskie i jego znaczenie dla funkcjonowania państwa – najważniejsze budowle w starożytnym Rzymie – terminy: <i>kopuła, akwedukt, łuk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, Panteon, kodeks, Prawo XII Tablic, Kodeks Justyniana</i> – postaci historyczne: Wergiliusz, Horacy	I.5	1
5. Początki chrześcijaństwa	– Jezus z Nazaretu jako twórca nowej religii monoteistycznej – przyczyny prześladowania chrześcijan w starożytnym Rzymie – rola świętych Pawła i Piotra w rozwoju chrześcijaństwa – Edykt mediolański i zakończenie prześladowań – terminy: <i>Mesjasz, chrześcijaństwo, apostołowie, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament, Edykt mediolański</i> – postaci historyczne: Jezus z Nazaretu, święty Piotr, święty Paweł z Tarsu, Konstantyn Wielki	I.3 I.6	1
* Tajemnice sprzed wieków – Bursztynowy szlak	– rola szlaków handlowych w starożytności – bursztyn i jego znaczenie dla starożytnych Rzymian – kontakty handlowe Rzymian z wybrzeżem Bałtyku		
Powtórzenie wiadomości i sprawdzian z rozdziału III			2
Rozdział IV. Początki średniowiecza			
1. Bizancjum w czasach świetności	– cesarstwo bizantyjskie pod panowaniem Justyniana I Wielkiego – dokonania Justyniana Wielkiego – Konstantynopol jako Nowy Rzym – tradycja grecka w Bizancjum – osiągnięcia naukowe Bizantyjczyków – upadek Konstantynopola, jego przyczyny i skutki – terminy: <i>Bizancjum, Hagia Sophia, ikona, freski, mozaika</i> – postaci historyczne: Justynian I Wielki	II.2	1
2. Arabowie	– pochodzenie Arabów	II.1	1

i początki islamu	<ul style="list-style-type: none"> – działalność Mahometa i narodziny islamu – religia muzułmańska i jej zasady – dżihad i podboje Arabów – kultura i nauka arabska – terminy: <i>oaza, Czarny Kamień, Mekka, Medyna, islam, Allah, Koran, meczet, minaret, mihrab, minbar, dżihad, kalifowie, cyfry arabskie, stal damasceńska, arabeski</i> – postaci historyczne: Mahomet 		
3. Nowe państwa w Europie	<ul style="list-style-type: none"> – powstanie państwa Franków – cesarstwo Karola Wielkiego – rozwój kultury i nauki w państwie Karola Wielkiego – traktat w Verdun i jego skutki – nowe państwa w Europie – Rzesza Niemiecka – terminy: <i>Frankowie, dynastia, majordom, Karolingowie, układ w Verdun, cesarstwo, margrabia, marchia, możnowładca, Rzesza Niemiecka</i> – postaci historyczne: Chlodwig, Karol Młot, Pepin Mały, Karol Wielki, Otton I 	III.1 III.2	1
4. Konflikt papieża z cesarstwem	<ul style="list-style-type: none"> – wielka schizma wschodnia i jej skutki – przyczyny sporu między cesarzem a papieżem w XI wieku – spotkanie Grzegorza VII z Henrykiem IV w Canossie – konkordat wormacki i jego postanowienia – terminy: <i>dogmaty, schizma, patriarcha, prawosławie, ekskomunika, inwestytura, synod, konkordat</i> – postaci historyczne: papież Grzegorz VII, cesarz Henryk IV 	III.3	1
5. Wyprawy krzyżowe	<ul style="list-style-type: none"> – zajęcie Ziemi Świętej przez Turków – synod w Clermont – krucjaty – utworzenie Królestwa Jerozolimskiego – powstanie zakonów rycerskich: templariuszy, joannitów i Krzyżaków – upadek Akki – skutki wypraw krzyżowych – terminy: <i>Ziemia Święta, synod, krucjaty, krzyżowcy, zakony rycerskie</i> – postać historyczna: papież Urban II 	III.4	1
* Tajemnice sprzed wieków – Skarb templariuszy	<ul style="list-style-type: none"> – zakon templariuszy i jego funkcje po zakończeniu krucjat – wzrost znaczenia i bogactwa templariuszy – przyczyny kasacji zakonu – polskie posiadłości templariuszy 		
Powtórzenie wiadomości i sprawdzian z rozdziału IV			2
Rozdział V. Społeczeństwo średniowiecza			

1. System feudalny	<ul style="list-style-type: none"> – podział społeczeństwa na seniorów i wasali – społeczna drabina feudalna – podział społeczeństwa średniowiecznego na stany <p>terminy: <i>feudalizm, senior, wasal, lenno, hold lenny, stan, przywilej, suzeren, duchowieństwo, chłopci, szlachta, mieszczaństwo</i></p>	IV.1	1
2. Epoka rycerzy	<ul style="list-style-type: none"> – ideał rycerza i jego obowiązki – od pazia do rycerza – życie codzienne rycerzy – elementy wyposażenia średniowiecznego rycerza – kultura rycerska <p>terminy: <i>rycerz, kodeks honorowy, paż, giermek, pasowanie, herb, kopia, ostrogi</i></p>	IV.3	1
* Tajemnice sprzed wieków – Dlaczego rycerze brali udział w turniejach?	<ul style="list-style-type: none"> * rola turniejów rycerskich * przebieg turniejów * konsekwencje zwycięstwa i porażki w turnieju * obyczajowość turniejowa 		
3. Średniowieczne miasto i wieś	<ul style="list-style-type: none"> – powstanie osad rzemieślniczych i kupieckich – lokacje miast i wsi – samorząd miejski i jego organy – społeczeństwo miejskie – organy samorządu wiejskiego – wygląd średniowiecznego miasta – zajęcia ludności wiejskiej <p>terminy: <i>gród, osada targowa, lokacja, zasadźca, kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, wójt, burmistrz, rada miejska, ława miejska, ratusz, cech, sołtys, ława wiejska, trójpolówka, pług, radło, brona</i></p>	IV.2 IV.3	1
4. Kościół w średniowieczu	<ul style="list-style-type: none"> – duchowni w średniowieczu, ich przywileje i obowiązki – religijność doby średniowiecza – średniowieczne zakony: benedyktyni, cystersi, franciszkanie, dominikanie – życie w średniowiecznym klasztorze – średniowieczne szkolnictwo <p>terminy: <i>zakon, klasztor, opat, reguła zakonna, benedyktyni, cystersi, franciszkanie, dominikanie, skryptoria, kopiści, asceza, benedyktyńska praca, uniwersytet</i></p> <p>– postać historyczna: święty Franciszek z Asyżu</p>	IV.4	1
5. Sztuka średniowiecza	<ul style="list-style-type: none"> – rola sztuki w średniowieczu – znaczenie <i>Biblia pauperum</i> – styl romański i jego cechy – styl gotycki i jego charakterystyczne elementy – rzeźba i malarstwo średniowieczne – pismo i miniatury w rękopisach – zabytki średniowieczne w Polsce <p>terminy: <i>Biblia pauperum, styl romański, styl gotycki, portal, sklepienie, witraże, łuki oporowe, apsyda, rozeta, przypory, miniatura, inicjał</i></p>	IV.3	1
Powtórzenie wiadomości i			2

sprawdzian z rozdziału V			
Rozdział VI. Polska pierwszych Piastów			
1. Zanim powstała Polska	<ul style="list-style-type: none"> – najstarsze osadnictwo na ziemiach polskich w świetle wykopalisk archeologicznych – osada w Biskupinie – Słowianie w Europie i ich kultura – wierzenia dawnych Słowian – pierwsze państwa słowiańskie – plemiona słowiańskie na ziemiach polskich – terminy: <i>kurhan, kamienne kręgi, Biskupin, wielka wędrówka ludów, Słowianie, Swarog, Perun, Świętowit, plemię, Państwo Wielkomorawskie, Wiślanie, Polanie</i> – postaci historyczne: święty Cyryl i święty Metody 	III.2 V.1	1
2. Mieszko I i początki Polski	<ul style="list-style-type: none"> – rozwój państwa Polan – dynastia Piastów – panowanie Mieszka I – małżeństwo Mieszka z Dobrawą – chrzest Polski i jego skutki – konflikt z margrabią Hodonem i bitwa pod Cedynią – terminy: <i>książę, dynastia, Piastowie, biskupstwo, dyplomacja, poganin, Dagome iudex</i> – postaci historyczne: Mieszko I, Dobrawa 	V.2	1
3. Polska Bolesława Chrobrego	<ul style="list-style-type: none"> – misja biskupa Wojciecha i jej skutki – zjazd gnieźnieński i jego konsekwencje – stosunki Bolesława Chrobrego z sąsiadami – koronacja Bolesława Chrobrego na króla Polski i jej znaczenie – terminy: <i>relikwie, zjazd gnieźnieński, arcybiskupstwo, Miłsko, Łużyce, Grody Czerwieńskie, koronacja</i> – postaci historyczne: Bolesław Chrobry, biskup Wojciech, cesarz Otton III 	V.2 V.3	1
4. Kryzys i odbudowa państwa polskiego	<ul style="list-style-type: none"> – kryzys państwa polskiego po śmierci Bolesława Chrobrego – panowanie Mieszka II – reformy Kazimierza Odnowiciela – polityka zagraniczna Bolesława Śmiałego – koronacja Bolesława Śmiałego – konflikt króla z biskupem Stanisławem i jego skutki – termin: <i>insygnia królewskie</i> – postaci historyczne: Mieszko II, Kazimierz Odnowiciel, Bolesław Śmiały, biskup Stanisław 	V.3 V.4	1
5. Rządy Bolesława Krzywoustego	<ul style="list-style-type: none"> – rządy Władysława Hermana i Sieciecha – podział władzy między synów Władysława Hermana – bratobójcza wojna między Bolesławem i Zbigniewem – najazd niemiecki na ziemie polskie i obrona Głogowa – podbój Pomorza przez Bolesława Krzywoustego – statut Krzywoustego i jego założenia – terminy: <i>palatyn (wojewoda), statut, zasada senioratu, senior i juniorzy</i> – postaci historyczne: Władysław Herman, Sieciech, 	V.5	1

	Zbigniew, Bolesław Krzywousty		
6. Społeczeństwo w czasach pierwszych Piastów	<ul style="list-style-type: none"> – grody i ich funkcje – życie w grodzie i na podgrodziu – sposoby uprawy roli na ziemiach polskich – podział społeczeństwa w państwie pierwszych Piastów – zakres władzy panującego – powinności poddanych wobec władcy – powstanie rycerstwa w Polsce – terminy: <i>metoda żarowa, gród, podgrodzie, prawo książęce, danina, posługi, osada służebna, wojowie, drużyna książęca</i> 	V.6	1
* Tajemnice sprzed wieków – Kto spisywał dzieje Polski?	<ul style="list-style-type: none"> * źródła historyczne dotyczące początków państwa polskiego * obiektywizm i prawda historyczna 		
Powtórzenie wiadomości i sprawdzian z rozdziału VI			2
Rozdział VII. Polska w XIII–XV wieku			
1. Rozbicie dzielnicowe	<ul style="list-style-type: none"> – walki wewnętrzne między książętami piastowskimi – utrwalenie rozbicia dzielnicowego – osłabienie Polski na arenie międzynarodowej – sprowadzenie Krzyżaków do Polski – najazdy Mongołów i bitwa pod Legnicą – przemiany społeczne i gospodarcze w okresie rozbicia dzielnicowego – terminy: <i>rozbicie dzielnicowe, dzielnica senioralna, Tatarzy, osadnictwo, kolonizacja, trójpolówka</i> 	VI.1 VI.2 VI.3 VI.4	1
2. Zjednoczenie Polski	<ul style="list-style-type: none"> – koronacja i śmierć Przemysła II – panowanie Wacława II – rola arcybiskupów gnieźnieńskich i wspólnej diecezji w zjednoczeniu dzielnic polskich – przejęcia władzy przez Władysława Łokietka i jego koronacja – polityka Władysława Łokietka – konflikt Łokietka z Krzyżakami i bitwa pod Płowcami – terminy: <i>starosta, Szczerbiec</i> – postaci historyczne: Przemysł II, arcybiskup Jakub Świnka, Wacław II, Władysław Łokietek 	VI.5 VII.6	1
3. Czasy Kazimierza Wielkiego	<ul style="list-style-type: none"> – polityka dyplomacji Kazimierza Wielkiego – pokój z zakonem krzyżackim w Kaliszu – przyłączenie nowych ziem do państwa polskiego – reformy Kazimierza Wielkiego – umocnienie granic państwa – utworzenie Akademii Krakowskiej i jego skutki – zjazd monarchów w Krakowie – uczta u Wierzyńka – terminy: <i>uniwersytet, Orle Gniazda, Akademia Krakowska</i> 	VII.1 VII.2 VII.3 VII.6	1

	– postać historyczna: Kazimierz Wielki		
4. Unia polsko-litewska	<ul style="list-style-type: none"> – koniec dynastii Piastów na polskim tronie – rządy Andegawenów w Polsce – unia polsko-litewska w Krewie – wielka wojna z zakonem krzyżackim i bitwa pod Grunwaldem – pokój w Toruniu – unia w Horodle – terminy: <i>Andegawenowie, unia personalna, sobór, Wielkie Księstwo Litewskie, Jagiellonowie</i> – postaci historyczne: Ludwik Węgierski, Jadwiga, Władysław Jagiełło, wielki książę Witold, Paweł Włodkowic, Ulrich von Jungingen 	VII.1 VII.3 VII.4 VII.5 VII.6	1
* Tajemnice sprzed wieków – Jaką bitwę namalował Jan Matejko?	<ul style="list-style-type: none"> – okoliczności powstania obrazu <i>Bitwa pod Grunwaldem</i> – Jan Matejko jako malarz dziejów Polski – obrazy jako źródło wiedzy historycznej – znaczenie <i>Bitwy pod Grunwaldem</i> 		
5. Czasy świetności dynastii Jagiellonów	<ul style="list-style-type: none"> – okoliczności zawarcia unii polsko-węgierskiej – bitwa pod Warną – panowanie Kazimierza Jagiellończyka – wojna trzynastoletnia – drugi pokój toruński i jego postanowienia – panowanie Jagiellonów w Czechach i na Węgrzech – terminy: <i>Związek Pruski, wojna trzynastoletnia, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, wojska zaciężne, żołąd</i> – postaci historyczne: Władysław III Warneńczyk, Kazimierz Jagiellończyk, Zbigniew Oleśnicki 	VII.1 VII.3 VII.4 VII.5 VII.6	1
6. Monarchia stanowa w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> – monarchia patrymonialna i stanowa – wpływ przywilejów nadawanych przez władcę na osłabienie władzy królewskiej – przekształcenie się rycerstwa w szlachtę – przywileje szlacheckie i ich konsekwencje – ukształtowanie się sejmu walnego – konstytucja <i>Nihil novi</i> i jej znaczenie dla ustroju Rzeczypospolitej – terminy: <i>monarchia patrymonialna, monarchia stanowa, przywileje, szlachta, pańszczyzna, konstytucja sejmowa sejm walny, izba poselska, senat</i> 	VII.7	1
Powtórzenie wiadomości i sprawdzian z rozdziału VII			2

WYMAGANIA PROGRAMOWE DLA KLASY VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ

KLASA VI		
Temat	Materiał nauczania	Odniesienia do podstawy programowej. Uczeń:

Rozdział I: Narodziny nowożytnego świata		
1. Wielkie odkrycia geograficzne	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny wielkich odkryć geograficznych – wyprawy odkrywcze Krzysztofa Kolumba, Ameriga Vespucciego, Bartłomieja Diaza, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana – budowa okrętów i przyrządy nawigacyjne używane na przełomie XV i XVI wieku 	(VIII.1) (VIII.2)
2. Skutki odkryć geograficznych	<ul style="list-style-type: none"> – Ameryka przed przybyciem Europejczyków – Majowie i ich osiągnięcia – cywilizacja Azteków – imperium Inków i ich osiągnięcia – podbój Nowego Świata i wyniszczenie cywilizacji prekolumbijskich – działalność konkwistadorów: Hernána Corteza i Francisca Pizarra – powstanie kolonii w Ameryce – skutki wielkich odkryć geograficznych dla mieszkańców Europy 	(VIII.1) (VIII.2)
3. Renesans – narodziny nowej epoki	<ul style="list-style-type: none"> – humanistyczna wizja świata – powrót do antycznych wzorców – narodziny renesansu – Leonardo da Vinci jako człowiek wszechstronny – Erazm z Rotterdamu jako przykład humanisty – dokonania Mikołaja Kopernika – Jan Gutenberg i przełomowe znaczenie wynalezienia druku 	(IX.1)
4. Kultura renesansu w Europie	<ul style="list-style-type: none"> – sztuka renesansowa i jej cechy charakterystyczne – Włochy jako kolebka renesansu – artyści renesansowi: Leonardo da Vinci, Michał Anioł i Rafael Santi oraz ich największe dzieła – katedra Santa Maria del Fiore jako przykład architektury renesansu 	(IX.1)
5. Reformacja – czas wielkich zmian	<ul style="list-style-type: none"> – przejawy kryzysu w Kościele katolickim na przełomie XV i XVI wieku – wystąpienie Marcina Lutra – rozwój reformacji – narodziny kalwinizmu i Kościoła anglikańskiego – pokój w Augsburgu – skutki reformacji w polityce, edukacji 	(IX.2)

	i kulturze	
6. Kontrreformacja	<ul style="list-style-type: none"> – zwołanie soboru trydenckiego – reformy Kościoła katolickiego – zakon jezuitów i jego działalność – wojna trzydziestoletnia i pokój westfalski między katolikami, luteranami oraz kalwinistami 	(IX.3)
Rozdział II: W Rzeczypospolitej szlacheckiej		
1. Demokracja szlachecka	<ul style="list-style-type: none"> – prawa i obowiązki szlachty – znaczenie konstytucji <i>Nihil novi</i> – zasady funkcjonowania demokracji szlacheckiej – sejm walny i jego znaczenie dla kraju – podział szlachty pod względem majątkowym 	(VII.7) (IX.4)
2. W folwarku szlacheckim	<ul style="list-style-type: none"> – rozwój folwarków pańszczyźnianych – najważniejsze elementy folwarku szlacheckiego – spław rzeczny Wisłą do Gdańska – rozwój ekonomiczny Gdańska – uprzywilejowana pozycja szlachty w gospodarce (przywilej piotrkowski z 1496 roku) 	(IX.4) (IX.6)
3. W czasach ostatnich Jagiellonów	<ul style="list-style-type: none"> – ostatnia wojna z Krzyżakami – hołd pruski i jego skutki – konflikt z państwem moskiewskim – rywalizacja o Inflanty za panowania Zygmunta II Augusta – skutki wojen o Inflanty 	(IX.5)
4. Odrodzenie na ziemiach polskich	<ul style="list-style-type: none"> – humanizm w Polsce – złoty wiek kultury polskiej – twórczość Mikołaja Reja i Jana Kochanowskiego – publicystyka na przykładzie pism Andrzeja Frycza Modrzewskiego – tłumaczenie Biblii na język polski – przebudowa Wawelu w stylu renesansowym – Mikołaj Kopernik, jego przełomowe odkrycie i naśladowcy 	(IX.1) (IX.7)
5. Rzeczpospolita Obojga Narodów	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny zawarcia unii lubelskiej (z uwzględnieniem wojny o Inflanty) – sejm w Lublinie i jego postanowienia – Rzeczpospolita Obojga Narodów – ustrój i organy władzy 	(IX.4) (IX.8)

	<ul style="list-style-type: none"> – Rzeczpospolita Obojga Narodów jako państwo wielonarodowe i wielowyznaniowe 	
6. „Państwo bez stosów”	<ul style="list-style-type: none"> – Rzeczpospolita Obojga Narodów państwem wieloetnicznym i wielowyznaniowym – rozwój protestantyzmu na ziemiach polskich – konfederacja warszawska i jej postanowienia – pojęcie tolerancji religijnej – rozwój reformacji na ziemiach polskich – przykłady świątyń różnych religii i wyznań na ziemiach polskich, 	(X.1)
7. Pierwsza wolna elekcja	<ul style="list-style-type: none"> – okoliczności wygaśnięcia dynastii Jagiellonów – zasady przeprowadzenia elekcji króla – pierwsza wolna elekcja i wybór Henryka Walezego – <i>Artykuły henrykowskie</i> i <i>pacta conventa</i> – znaczenie wolnych elekcji dla funkcjonowania Rzeczypospolitej Obojga Narodów 	(X.2)
Rozdział III: W obronie granic Rzeczypospolitej		
1. Wojny z Rosją	<ul style="list-style-type: none"> – Anna Jagiellonka i Stefan Batory władcami Rzeczypospolitej – wojna z Moskwą o Inflanty i ziemię połocką – dymitriady – bitwa pod Kłuszynem i zajęcie Kremla – hołd złożony przez cara Szujskiego królowi Rzeczypospolitej – postać hetmana Stanisława Żółkiewskiego – Wazowie na tronie polskim – pokój w Polanowie 	(X.3) (XI.1) (XI.4)
2. Początek wojen ze Szwecją	<ul style="list-style-type: none"> – konflikt o tron szwedzki między przedstawicielami dynastii Wazów – konflikt o Inflanty ze Szwecją – bitwa pod Kircholmem – postać Jana Karola Chodkiewicza – wojna o ujście Wisły i bitwa pod Oliwą – rozejmy w Starym Targu i Sztumskiej Wsi 	(XI.1) (XI.4)

	<ul style="list-style-type: none"> – husaria (znaczenie, uzbrojenie, sposób walki) 	
3. Powstanie Chmielnickiego	<ul style="list-style-type: none"> – Kozacy zaporoscy i rejestr kozacki – uzbrojenie wojsk kozackich – działania magnaterii na ziemiach ruskich – wybuch i przebieg powstania Chmielnickiego – bitwa pod Beresteczkiem – interwencja Rosji i utrata lewobrzeżnej Ukrainy – skutki powstania Chmielnickiego 	<p>(XI.1) (XI.2) (XI.4)</p>
4. Potop szwedzki	<ul style="list-style-type: none"> – najazd szwedzki na Rzeczpospolitą – postawy szlachty i magnaterii wobec najazdu – obrona Jasnej Góry – śluby lwowskie Jana Kazimierza – Stefan Czarniecki i wojna podjazdowa – postanowienia pokoju w Oliwie – skutki potopu szwedzkiego: gospodarcze (spustoszenie majątków szlacheckich) i kulturalne (grabieże i zniszczenia) 	<p>(XI.3) (XI.4)</p>
5. Wojny z Turcją	<ul style="list-style-type: none"> – konflikt o wpływy w Mołdawii: bitwy pod Cecorą i pod Chocimiem – wojna z Turcją w 1672 roku – pokój w Buczaczu – Jan III Sobieski królem Rzeczypospolitej – zwycięstwo pod Chocimiem – odsiecz wiedeńska – pokój polsko-turecki 	<p>(XI.1) (XI.4)</p>
6. Kryzys Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> – skutki wojen w XVII wieku (straty terytorialne i ludnościowe, kryzys gospodarczy, upadek znaczenia miast) – <i>liberum veto</i> i upadek szlacheckiego parlamentaryzmu – skutki rokoszu Lubomirskiego 	<p>(XI.5)</p>
7. Barok i sarmatyzm	<ul style="list-style-type: none"> – idee kultury barokowej – cechy stylu barokowego w architekturze, malarstwie i rzeźbie – wzorce architektury barokowej: kościół Il Gesù i pałac w Wersalu – barok w służbie Kościoła katolickiego – sztuka barokowa w Polsce – sarmatyzm – ideologia szlachty 	<p>(XI.6)</p>

	Rzeczypospolitej – strój sarmacki	
Rozdział IV: Od absolutyzmu do republiki		
1. Monarchia absolutna we Francji	– Edykt nantejski i jego konsekwencje – rządy Ludwika XIII – rola kardynała Richelieu w kształtowaniu się absolutyzmu francuskiego – rządy absolutne Ludwika XIV – rozwój gospodarki francuskiej – wpływ władzy absolutnej na rozwój nauki, sztuki i architektury (Wersal)	(XII.1)
2. Monarchia parlamentarna w Anglii	– przyczyny konfliktu między królem a angielskim parlamentem – przebieg i rezultat wojny domowej w Anglii – rola Olivera Cromwella w polityce republiki angielskiej – powrót do monarchii – ustrój monarchii parlamentarnej – utworzenie Wielkiej Brytanii	(XII.1)
3. Oświecenie w Europie	– oświecenie jako „wiek rozumu” – oświeceniowe podejście do kwestii religii – krytyka rządów absolutnych – idea trójpodziału władzy Monteskiusza – państwo jako umowa społeczna według Jana Jakuba Rousseau – rozwój nauki w XVIII wieku (matematyka, astronomia, fizyka, chemia, medycyna, biologia) – wybrane wynalazki epoki oświecenia – cechy sztuki klasycystycznej	(XII.2) (XII.3)
4. Nowe potęgi europejskie	– wzrost potęgi monarchii austriackiej, Królestwa Prus i Cesarstwa Rosyjskiego – reformy Piotra I: rozwój armii, administracji i floty – zmiany kulturowo-obyczajowe w Rosji – absolutyzm oświecony w Austrii – rozkwit militarny i gospodarczy Prus za panowania Fryderyka Wilhelma I i Fryderyka II	(XII.4)
5. Stany Zjednoczone Ameryki	– osadnictwo europejskie w Ameryce Północnej	(XIV.1) (XIV.2)

	<ul style="list-style-type: none"> – konflikt pomiędzy władzami brytyjskimi a mieszkańcami trzynastu kolonii amerykańskich – wojna o niepodległość Stanów Zjednoczonych – Polacy w wojnie o niepodległość Stanów Zjednoczonych (Tadeusz Kościuszko, Kazimierz Pułaski) – konstytucja Stanów Zjednoczonych i trójpodział władzy 	(XIV.3)
Rozdział V: Upadek Rzeczypospolitej		
1. Rzeczpospolita pod rządami Wettinów	<ul style="list-style-type: none"> – unia polsko-saska i jej skutki – wielka wojna północna i wojna domowa w Rzeczypospolitej – sejm niemy i wzrost zależności Rzeczypospolitej od sąsiadów – podwójna elekcja Augusta III i Stanisława Leszczyńskiego – charakterystyka rządów Augusta II i Augusta III – projekty reform Stanisława Leszczyńskiego i Stanisława Konarskiego – rozwój szkolnictwa 	<p>(XIII.1)</p> <p>(XIII.2)</p> <p>(XIII.3)</p> <p>(XIII.4)</p>
2. Pierwszy rozbiór Polski	<ul style="list-style-type: none"> – okoliczności wyboru Stanisława Poniatowskiego na króla Rzeczypospolitej – reformy Stanisława Augusta Poniatowskiego (reforma monetarna, założenie Szkoły Rycerskiej) – konfederacja barska – okoliczności i skutki pierwszego rozbioru Rzeczypospolitej – postać Tadeusza Rejtana – reformy sejmu rozbiorowego, ustanowienie Komisji Edukacji Narodowej 	<p>(XVI.1)</p> <p>(XVI.2)</p> <p>(XVII.1)</p>
3. Kultura polskiego oświecenia	<ul style="list-style-type: none"> – polska literatura oświeceniowa – narodziny Teatru Narodowego – mecenat Stanisława Augusta Poniatowskiego i obiady czwartkowe – sztuka klasycystyczna w Polsce (pałac Na Wodzie) – reforma szkolnictwa po pierwszym rozbiore Polski (Komisja Edukacji Narodowej i Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych) 	<p>(XVI.1)</p> <p>(XVI.5)</p>
4. Sejm Wielki i Konstytucja 3 maja	<ul style="list-style-type: none"> – okoliczności zwołania Sejmu Wielkiego – reformy wprowadzone przez Sejm 	<p>(XVI.3)</p> <p>(XVI.3)</p> <p>(XVII.1)</p>

	<p>Wielki</p> <ul style="list-style-type: none"> – postanowienia Konstytucji 3 maja – zawiązanie konfederacji targowickiej – wojna polsko-rosyjska w 1792 roku – drugi rozbiór Polski 	
5. Powstanie kościuszkowskie i trzeci rozbiór Polski	<ul style="list-style-type: none"> – okoliczności wybuchu powstania kościuszkowskiego – przebieg powstania (zwycięstwo pod Racławicami, Uniwersał połaniecki, bitwa pod Maciejowicami, rzeź Pragi) – trzeci rozbiór Polski – przyczyny utraty niepodległości 	<p>(XVII.1) (XVII.2) (XVII.3)</p>
Rozdział VI: Rewolucja francuska i okres napoleoński		
1. Rewolucja francuska	<ul style="list-style-type: none"> – sytuacja ekonomiczna i społeczno-polityczna Francji pod rządami Ludwika XVI – przyczyny wybuchu rewolucji francuskiej – początek rewolucji francuskiej – uchwalenie Deklaracji praw człowieka i obywatela – wprowadzenie monarchii konstytucyjnej 	<p>(XV.1) (XV.2)</p>
2. Republika Francuska	<ul style="list-style-type: none"> – obalenie monarchii we Francji i proklamowanie republiki – terror jakobiński – upadek jakobinów i powołanie dyktatoratu – rządy dyktatoratu 	<p>(XV.1)</p>
3. Epoka Napoleona Bonapartego	<ul style="list-style-type: none"> – zamach stanu i obalenie dyktatoratu przez Bonapartego – Napoleon jako pierwszy konsul – powstanie Cesarstwa Francuskiego – zwycięstwa Napoleona nad Prusami, Austrią i Rosją – pokój w Tylży i wprowadzenie blokady kontynentalnej – armia Napoleona Bonapartego 	<p>(XVIII.1)</p>
4. Upadek Napoleona	<ul style="list-style-type: none"> – wyprawa Napoleona na Rosję i jej skutki – kampania 1813 roku i bitwa pod Lipskiem – detronizacja Napoleona i zesłanie na Elbę 	<p>(XVIII.1)</p>
5. Legiony Polskie we Włoszech	<ul style="list-style-type: none"> – losy Polaków po III rozbiórce – emigracja do Francji – zorganizowanie Legionów Polskich we Włoszech przez generała Jana Henryka Dąbrowskiego – stosunki społeczne w Legionach Polskich 	<p>(XVIII.2) (XVIII.4)</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – okoliczności powstania <i>Mazurka Dąbrowskiego</i> – walki Legionów Polskich – wyprawa na San Domingo 	
6. Księstwo Warszawskie	<ul style="list-style-type: none"> – zwycięstwa Napoleona nad Austrią i Prusami – powstanie w Wielkopolsce w 1806 – pokój w Tylży: okoliczności powstania i zasięg terytorialny Księstwa Warszawskiego – ustrój Księstwa Warszawskiego i reformy społeczne – armia Księstwa Warszawskiego i udział Polaków w kampaniach Napoleona (bitwa pod Somosierrą) – postać księcia Józefa Poniatowskiego – wojna z Austrią i poszerzenie granic Księstwa Warszawskiego – udział Polaków w wyprawie na Rosję i bitwie pod Lipskiem – likwidacja Księstwa Warszawskiego 	(XVIII.3) (XVIII.4)

WYMAGANIA PROGRAMOWE DLA KLASY VII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

Temat lekcji	Materiał nauczania	Odniesienia do podstawy programowej.	Liczba godzin
Rozdział I: Europa po kongresie wiedeńskim			
1. Kongres wiedeński	<ul style="list-style-type: none"> – okoliczności zwołania kongresu wiedeńskiego – uczestnicy kongresu wiedeńskiego i ich rola w podejmowaniu decyzji – „sto dni” Napoleona, jego klęska pod Waterloo i ostateczny upadek cesarza Francuzów – postanowienia kongresu wiedeńskiego – zmiany ustrojowe i terytorialne – sprawa polska na kongresie wiedeńskim – Święte Przymierze – jego cele i uczestnicy – postacie historyczne: car Aleksander I, Klemens von Metternich, Charles Talleyrand – znaczenie terminów: <i>restauracja, legitymizm, równowaga europejska</i> 	XIX.1	1
2. Rewolucja przemysłowa	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny rewolucji przemysłowej – uwarunkowania i kierunki rozwoju przemysłu w Europie – pierwsze wielkie ośrodki przemysłowe w Europie – rozwój transportu – skutki gospodarcze i społeczne rewolucji przemysłowej – wynalazki XIX w. – elektryczność i początki telekomunikacji – znaczenie terminów: <i>fabryka, industrializacja, urbanizacja,</i> 	XIX.2	1

	<i>kapaliści, robotnicy, kapitalizm, proletariat</i> – postacie historyczne: James Watt, George Stephenson, Michael Faraday, Samuel Morse		
3. Nowe idee polityczne	– nowe ideologie: liberalizm, konserwatyzm, socjalizm i komunizm – teoretycy nowych ideologii – aspekty gospodarcze i społeczno-polityczne nowych ideologii – narodziny ruchu robotniczego – czartyzm, związki zawodowe – znaczenie terminów: <i>ideologia, wolna konkurencja, petycja, strajk, związek zawodowy</i> – postacie historyczne: Adam Smith, Edmund Burke, Karol Marks	XXIV.4	1
4. Przeciwko Świętemu Przymierzu	– powstanie dekabrystów w Rosji – rewolucja lipcowa we Francji – walka Greków i Belgów o niepodległość – przyczyny Wiosny Ludów – przebieg i skutki rewolucji lutowej we Francji – Wiosna Ludów w Prusach i krajach niemieckich – Wiosna Ludów w Cesarstwie Austriackim – Wiosna Ludów we Włoszech – wojna krymska – przyczyny, przebieg i skutki – znaczenie terminów: <i>warsztaty narodowe, parlament frankfurcki, uwłaszczenie chłopów</i> – postacie historyczne: car Mikołaj I, Ludwik Napoleona Bonaparte, car Aleksander II	XI.1	1
Powtórzenie wiadomości i sprawdzian z rozdziału I			2
Rozdział II: Ziemie polskie po kongresie wiedeńskim			
1. Po upadku Księstwa Warszawskiego	– podział ziem polskich po kongresie wiedeńskim – sytuacja społeczno-gospodarcza Polaków w zaborach pruskim, austriackim i w Rzeczypospolitej Krakowskiej – reformy uwłaszczeniowe w zaborze pruskim – kultura polska i oświata w zaborach pruskim, austriackim i w Rzeczypospolitej Krakowskiej – znaczenie terminu: <i>ziemie zabrane</i> – postacie historyczne: Edward Raczyński, Tytus Działyński	XX.1 XX.4	1
2. W Królestwie Polskim	– konstytucja Królestwa Polskiego – zasady ustrojowe i organy władzy – rola namiestnika Królestwa Polskiego i wielkiego księcia Konstantego – rozwój gospodarczy i reformy Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego – kultura i oświata w Królestwie Polskim – zmiany sytuacji politycznej w Królestwie Polskim – działalność opozycyjna i spiskowa (Towarzystwo Filomatów, Towarzystwo Filaretów, Towarzystwo Patriotyczne, Sprzysiężenie Podchorążych) – znaczenie terminów: <i>konspiracja, kalizanie</i> – postacie historyczne: Franciszek Ksawery Drucki-Lubecki, książę Konstanty Romanow, Adam Jerzy Czartoryski, Walerian Łukasiewicz	XX.2	1
3. Powstanie listopadowe	– przyczyny wybuchu powstania listopadowego – przebieg powstania i charakterystyka władz powstańczych – wojna polsko-rosyjska – wielkie bitwy powstania listopadowego	XX.3	1

	<ul style="list-style-type: none"> – walki powstańcze poza Królestwem Polskim – przyczyny klęski powstania listopadowego – znaczenie terminów: <i>noc listopadowa, detronizacja, dyktator</i> – postacie historyczne: Piotr Wysocki, Ignacy Prądzyński, Emilia Plater, Józef Sowiński 		
4. Wielka Emigracja	<ul style="list-style-type: none"> – rozmiary i znaczenie Wielkiej Emigracji – stronnictwa polityczne polskiej emigracji i ich programy polityczno-społeczne (Komitet Narodowy Polski, Towarzystwo Demokratyczne Polskie, Hôtel Lambert, Gromady Ludu Polskiego) – wybitni Polacy na emigracji – twórcy, politycy, naukowcy – znaczenie terminów: <i>zsyłka, emisariusz, emigracja, amnestia</i> – postacie historyczne: Joachim Lelewel, Ludwik Mierosławski 	XX.5	1
5. Ziemie polskie po powstaniu listopadowym	<ul style="list-style-type: none"> – skutki powstania listopadowego w Królestwie Polskim – represje popowstaniowe – zmiany ustrojowe w Królestwie Polskim – początki rusyfikacji – polityka Rosji na ziemiach zabranych – działalność spiskowa po powstaniu listopadowym i rola emisariuszy – próba wzniesienia powstania narodowego w 1846 r. w zaborze pruskim, powstanie krakowskie – rabacja galicyjska i jej następstwa – znaczenie terminów: <i>Kościół greckokatolicki, Statut organiczny, noc paskiewiczowska, kontrybucja, katorga, praca organiczna, rabacja</i> – postacie historyczne: Szymon Konarski, Iwan Paskiewicz, Jakub Szela, Piotr Ściegienny, Edward Dembowski 	XX.3 XX.5 XXI.2	1
6. Wiosna Ludów na ziemiach polskich	<ul style="list-style-type: none"> – przebieg i skutki Wiosny Ludów w Wielkopolsce – początki działalności polskich działaczy narodowych na Mazurach i Śląsku – przebieg i skutki Wiosny Ludów w Galicji – początki konfliktu polsko-ukraińskiego i jego następstwa – znaczenie hasła <i>Za wolność waszą i naszą</i> – udział Polaków w europejskiej Wiośnie Ludów – znaczenie terminu <i>serwituty</i> – postacie historyczne: Józef Lompa, Józef Bem, Henryk Dembiński 	XXI.2	1
7. Kultura polska doby romantyzmu	<ul style="list-style-type: none"> – kultura polska po rozbiorach – idee romantyzmu – osiągnięcia kultury polskiej doby romantyzmu – polski mesjanizm – początki badań historii Polski – znaczenie terminów: <i>racjonalizm, romantyzm, mesjanizm</i> – postacie historyczne: Fryderyk Chopin, Adam Mickiewicz, Juliusz Słowacki, Andrzej Towiański, Artur Grottger 	XX.5	1
Powtórzenie wiadomości i sprawdzian z rozdziału II			2
Rozdział III: Europa i świat po Wiośnie Ludów			
1. Stany Zjednoczone w XIX wieku	<ul style="list-style-type: none"> – rozwój terytorialny Stanów Zjednoczonych – rozwój demograficzny, napływ imigrantów, osadnictwo i los rdzennych mieszkańców Ameryki Północnej – dualizm gospodarczy i polityczny Stanów Zjednoczonych w połowie XIX w. – problem niewolnictwa i ruch abolicjonistyczny 	XXIII.2	1

	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny i przebieg wojny secesyjnej – skutki wojny domowej – znaczenie terminów: <i>abolicjonizm, secesja, Unia, Konfederacja, wojna totalna</i> – postać historyczna: Abraham Lincoln 		
2. Zjednoczenie Włoch i Niemiec	<ul style="list-style-type: none"> – rola Piemontu w procesie jednoczenia Włoch – idee zjednoczenia Włoch Camilla Cavoura i Giuseppe Garibaldiego – przebieg wojny z Austrią i rola Francji w procesie jednoczenia Włoch – wyprawa „tysiąca czerwonych koszul” – zjednoczenie Włoch i powstanie Królestwa Włoch – koncepcje zjednoczenia Niemiec – rola Prus w procesie jednoczenia Niemiec – polityka Ottona von Bismarcka – wojny Prus z Danią i Austrią oraz ich znaczenie dla poszerzania wpływów pruskich w Niemczech – wojna prusko-francuska – okoliczności wybuchu, przebieg i skutki – proklamacja Cesarstwa Niemieckiego – Komuna Paryska – znaczenie terminów: <i>risorgimento, komunardzi, „czerwone koszule”</i> – postacie historyczne: Giuseppe Garibaldi, Camillo Cavour, Otto von Bismarck, Jarosław Dąbrowski 	XIII.1	1
3. Kolonializm w XIX wieku	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny ekspansji kolonialnej w XIX w. – kolonizacja Afryki – polityka kolonialna w Azji – gospodarcza i społeczna rola kolonii w XIX w. – konflikty kolonialne – imperium kolonialne Wielkiej Brytanii – znaczenie terminu <i>kolonializm</i> – postacie historyczne: Cecil John Rhodes, królowa Wiktoria, Mahdi 	XXIII.3	1
4. Rozwój nowych ruchów politycznych	<ul style="list-style-type: none"> – demokratyzacja życia politycznego – rozwój ruchu robotniczego – narodziny nurtu socjaldemokratycznego – ideologia anarchistyczna – początki chrześcijańskiej demokracji – rozwój ideologii nacjonalistycznych – wpływ przemian cywilizacyjnych na proces emancypacji kobiet – znaczenie terminów: <i>społeczeństwo industrialne, anarchizm, solidaryzm społeczny, nacjonalizm, syjonizm, emancypacja, sufrażystki</i> – postać historyczna: papież Leon XIII 	XXIII.4	1
5. Postęp techniczny i zmiany cywilizacyjne	<ul style="list-style-type: none"> – rozwój nauk przyrodniczych – teoria ewolucji i jej znaczenie dla rozwoju nauki – rozwój medycyny i higieny w drugiej połowie XIX w. – odkrycia z dziedziny fizyki –promieniotwórczość pierwiastków – rozwój komunikacji i środków transportu – budowa wielkich kanałów morskich i ich znaczenie (Kanał Sueski i Panamski) – wpływ odkryć i wynalazków na życie codzienne w drugiej połowie XIX w. – postacie historyczne: Maria Skłodowska-Curie, Ludwik 	XXIII.4	1

	Pasteur, Karol Darwin, bracia Wright, Thomas Alva Edison, Guglielmo Marconi		
6. Kultura przełomu XIX i XX wieku	<ul style="list-style-type: none"> – wzrost popularności literatury i prasy w XIX w. – nowe nurty w malarstwie i architekturze drugiej połowy XIX w. (impresjonizm, secesja) – początki kinematografii – narodziny kultury masowej – upowszechnienie sportu i kultury fizycznej – znaczenie terminów: <i>realizm, pozytywizm, naturalizm, impresjonizm, historyzm</i> – postacie historyczne: Joseph Conrad, Auguste Comte, Auguste Renoir, bracia Lumière, Pierre de Coubertain 	XXIII.4	1
Powtórzenie wiadomości i sprawdzian z rozdziału III			2
Rozdział IV: Ziemie polskie po Wiośnie Ludów			
1. Ziemie polskie przed powstaniem styczniowym	<ul style="list-style-type: none"> – początki idei pracy organicznej na ziemiach polskich – odwilż posewastopolska w Rosji i Królestwie Polskim – manifestacje patriotyczne i „rewolucja moralna” – wzrost aktywności politycznej polskiego społeczeństwa – stronnictwa polityczne w Królestwie Polskim – „biali” i „czerwoni” – znaczenie terminów: „rewolucja moralna”, „biali”, „czerwoni”, <i>modernizacja</i> – postacie historyczne: Karol Marcinkowski, Aleksander Wielopolski, Andrzej Zamoyski 	XXII.1	1
2. Powstanie styczniowe	<ul style="list-style-type: none"> – polityka A. Wielopolskiego i jego reformy – bezpośrednie przyczyny i okoliczności wybuchu powstania styczniowego – wymowa i znaczenie manifestu Tymczasowego Rządu Narodowego – przebieg i charakter walk powstańczych w Królestwie Polskim i na Litwie – rola dyktatorów i Rządu Narodowego – kwestia chłopska podczas powstania styczniowego – dekret cara o uwłaszczeniu – znaczenie terminów: „rewolucja moralna”, <i>biali, czerwoni, branka, dyktator, państwo podziemne, wojna partyzancka</i> – postacie historyczne: Romuald Traugutt, Marian Langiewicz, Stanisław Brzóska 	XXII.1 XXII.2 XXII.3	1
3. Represje po powstaniu styczniowym	<ul style="list-style-type: none"> – represje wobec uczestników powstania styczniowego – likwidacja odrębności Królestwa Polskiego i polityka Rosji na ziemiach zabranych – polityka rusyfikacji urzędów i szkolnictwa – represje wobec Kościoła katolickiego i unickiego – zesłania powstańców i powstanie zabajkalskie – sposoby oporu Polaków przed polityką rusyfikacji – znaczenie terminów: <i>rusyfikacja, generał-gubernator, noc apuchtinowska, Uniwersytet Latający, tajne komplety, kibitka, trójjokalizm</i> – postacie historyczne: Aleksandr Apuchtin, Michaił Murawjow 	XXII.4	1
4. W zaborze pruskim i austriackim	<ul style="list-style-type: none"> – polityka germanizacji w zaborze pruskim – rugi pruskie, działalność Hakaty i Kulturkampf – autonomia Galicji i jej przejawy – polonizacja oświaty i rozwój kultury 	XXIV.1 XXIV.2 XXIV.3	1

	<ul style="list-style-type: none"> – postawy Polaków wobec polityki zaborców w zaborze pruskim i austriackim – świadomość narodowa Polaków pod zaborami i proces powstawania nowoczesnego narodu polskiego – znaczenie terminów: <i>rugi pruskie, Komisja Kolonizacyjna, Hakata, Kulturkampf, ustawa kagańcowa, stańczycy, strajk szkolny, germanizacja, rusyfikacja</i> – postacie historyczne: Mieczysław Ledóchowski, Michał Drzymała, Maria Konopnicka 		
5. Rozwój gospodarczy ziem polskich	<ul style="list-style-type: none"> – przemiany gospodarcze i społeczne na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w. – specyfika sytuacji gospodarczej poszczególnych zaborów. – inne narodowości na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej – postęp cywilizacyjny na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w. – znaczenie terminów: <i>emigracja zarobkowa, ziemiaństwo</i> – postacie historyczne: Hipolit Cegielski, Ignacy Łukasiewicz, Franciszek Stefczyk 	XXIV.2 XXIV.3	1
6. Nowe ruchy polityczne na ziemiach polskich	<ul style="list-style-type: none"> – okoliczności narodzin nowych ruchów politycznych na ziemiach polskich – założenia programowe i działalność partii socjalistycznych, nacjonalistycznych i ludowych, – podziały na polskiej scenie politycznej na przełomie XIX i XX w. – znaczenie terminów: <i>internacjonalizm, solidaryzm narodowy</i> – postacie historyczne: Ludwik Waryński, Józef Piłsudski, Róża Luksemburg, Roman Dmowski 	XXIV.4	1
7. Organizacje niepodległościowe na początku XX wieku	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny rewolucji 1905–1907 na ziemiach polskich oraz jej kontekst narodowy i społeczny – przebieg rewolucji lat 1905–1907 – stosunek polskich ugrupowań politycznych do rewolucji 1905–1907 – postawa Polaków w przededniu Wielkiej Wojny – orientacja proaustriacka i prorosyjska – ich oczekiwania polityczne i najważniejsi działacze – powstanie organizacji niepodległościowych (Polska Organizacja Wojskowa, Polskie Drużyny Strzeleckie, Związek Strzelecki) – znaczenie terminu: <i>organizacja paramilitarna</i> – postacie historyczne: Józef Mirecki, Stefan Okrzeja 	XXIV.5 XXIV.6	1
8. Kultura polska na przełomie XIX i XX wieku	<ul style="list-style-type: none"> – program polskiego pozytywizmu i jego teoretycy – znaczenie pracy organicznej i pracy u podstaw dla społeczeństwa polskiego – wzrost popularności powieści i malarstwa historycznego – wyodrębnienie się i charakterystyka polskiej inteligencji – polskie szkoły historyczne i ich odmienne stanowiska w sprawie dziejów Polski – Młoda Polska i jej wkład w rozwój kultury polskiej przełomu wieków – znaczenie terminów: <i>modernizm, Młoda Polska, katastrofizm, symbolizm</i> – postacie historyczne: Eliza Orzeszkowa, Bolesław Prus, Henryk Sienkiewicz, Jan Matejki, Stanisław Wyspiański 	XXIV.3	1

Powtórzenie wiadomości i sprawdzian z rozdziału IV			2
Rozdział V: I wojna światowa			
1. Świat na drodze ku wojnie	<ul style="list-style-type: none"> – rola nowych mocarstw (Stany Zjednoczone, Niemcy i Japonia) w zmianie układu sił na świecie – wojna rosyjsko-japońska i jej znaczenie – wyścig zbrojeń – nowe rozwiązania techniczne w służbie armii – narastanie konfliktów politycznych, gospodarczych i militarnych między mocarstwami europejskimi – powstanie trójprzymierza i trójporozumienia – wojny bałkańskie i ich skutki – znaczenie terminów: <i>trójprzymierze, trójporozumienie, kocioł bałkański</i> 	XXV.1 XXV.2	1
2. Na frontach I wojny światowej	<ul style="list-style-type: none"> – rola zamachu w Sarajewie dla losów Europy – działania na froncie zachodnim (bitwy nad Marną, pod Ypres, o Verdun, nad Sommą) – działania wojenne na morzach i ich znaczenie dla przebiegu wojny – okoliczności przystąpienia Stanów Zjednoczonych do wojny – zakończenie działań wojennych – traktat brzeski, rozejm w Compiègne – znaczenie terminów: <i>wojna błyskawiczna, wojna pozycyjna, państwa centralne, nieograniczona wojna podwodna</i> – postać historyczna: arcyksiążę Franciszek Ferdynand 	XXV.2 XXV.4	1
3. I wojna światowa na ziemiach polskich	<ul style="list-style-type: none"> – postawy Polaków w sytuacji nadchodzącej wojny – przebieg walk na froncie wschodnim (bitwy pod Tannenbergiem i Gorlicami) – działania I Kompanii Kadrowej i Legionów Polskich – kryzys przysięgowy i jego znaczenie – działalność polskich formacji zbrojnych u boku Rosji – powstanie Błękitnej Armii – znaczenie terminów: <i>Legiony Polskie, kryzys przysięgowy</i> – postacie historyczne: Józef Haller, Ignacy Jan Paderewski 	XXVI.3	1
4. Rewolucje w Rosji	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny, przebieg i skutki rewolucji lutowej w Rosji – konflikt wewnętrzny w okresie dwuwładzy (działalność Lenina, ogłoszenie tzw. tez kwietniowych) – rewolucja październikowa i jej skutki – wojna domowa i interwencje sił ententy – następstwa polityczne i międzynarodowe rewolucji bolszewickiej i wojny domowej – znaczenie terminów: <i>mienszewicy, bolszewicy, biali, czerwoni, dyktatura proletariatu, Czeka</i> – postacie historyczne: Aleksander Kiereński, Włodzimierz Lenin, Lew Trocki, Feliks Dzierżyński 	XXV.5	1
5. Sprawa polska podczas I wojny światowej	<ul style="list-style-type: none"> – postawa państw zaborczych wobec sprawy polskiej – Akt 5 listopada i jego znaczenie dla sprawy polskiej – stanowisko państw ententy w sprawie polskiej – znaczenie orędzie prezydenta T.W. Wilsona dla sprawy polskiej – udział Polaków w obradach konferencji pokojowej w Paryżu i jej decyzje w kwestii ziem polskich – znaczenie terminów: <i>Akt 5 listopada, Rada Regencyjna,</i> 	XXVI.1 XXVI.2 XXVI.3	1

	<p><i>linia Curzona</i> – postacie historyczne: Thomas Woodrow Wilson, Władysław Grabski</p>		
<p>Powtórzenie wiadomości i sprawdzian z rozdziału V</p>			<p>2</p>
<p>Rozdział VI: Świat w okresie międzywojennym</p>			
<p>1. Świat po I wojnie światowej</p>	<p>– skutki społeczne, ekonomiczne i polityczne I wojny światowej – traktat wersalski i traktaty pokojowe z państwami centralnymi oraz ich postanowienia – powstanie Ligi Narodów i jej znaczenie w okresie międzywojennym – powstanie nowych lub odzyskanie niepodległości przez narody europejskie (Polska, Czechosłowacja, Królestwo SHS, Litwa, Łotwa, Estonia, Finlandia, Irlandia) – konferencja w Locarno i jej postanowienia – wielki kryzys gospodarczy – przyczyny i jego skutki polityczne – znaczenie terminów: <i>system wersalski, mały traktat wersalski, demilitaryzacja, plebiscyt, Liga Narodów, czarny czwartek, New Deal, europeizacja</i> – postacie historyczne: Mustafa Kemal Atatürk, Franklin Delano Roosevelt</p>	<p>XXVII.2</p>	<p>1</p>
<p>2. Narodziny faszyzmu</p>	<p>– przyczyny powojennego kryzysu demokracji – narodziny i rozwój włoskiego faszyzmu (ideologia, działalność partii faszystowskiej) – okoliczności przejęcia władzy przez B. Mussoliniego i budowa państwa totalitarnego – powstanie i rozwój niemieckiego narodowego socjalizmu (ideologia, działalność partii narodowosocjalistycznej) – okoliczności przejęcia władzy przez A. Hitlera, budowa państwa i społeczeństwa totalitarnego w Niemczech – represje i zbrodnie nazistów w pierwszych latach sprawowania władzy w Niemczech – faszyzm i autorytaryzm w innych państwach europejskich – znaczenie terminów: <i>faszyzm, marsz na Rzym, narodowy socjalizm (nazizm), system monopartyjny, indoktrynacja, totalitaryzm, autorytaryzm, antysemityzm, ustawy norymberskie, „noc kryształowa”</i> – postacie historyczne: Benito Mussolini, Adolf Hitler, Josef Goebbels</p>	<p>XXVII.3</p>	<p>1</p>
<p>3. ZSRS – imperium komunistyczne</p>	<p>– ekspansja terytorialna Rosji Radzieckiej – utworzenie ZSRS – okoliczności przejęcia władzy przez J. Stalina i metody jej sprawowania – funkcjonowanie gospodarki w ZSRS w okresie międzywojennym – terror komunistyczny i wielka czystka – propaganda komunistyczna – stosunki sowiecko-niemieckie w okresie międzywojennym i znaczenie współpracy tych państw – powstanie, cele i działalność Kominternu – znaczenie terminów: <i>stalinizm, NKWD, kult jednostki, wielka czystka, komunizm wojenny, Nowa Ekonomiczna Polityka, kolektywizacja, gospodarka planowa, Gułag, łagry, Komintern</i></p>	<p>XXVII.3</p>	<p>1</p>

	– postać historyczna: Józef Stalin		
4. Kultura i zmiany społeczne w okresie międzywojennym	<ul style="list-style-type: none"> – przemiany społeczne i obyczajowe po I wojnie światowej – przemiany w modzie i życiu codziennym – rozwój nauki i techniki (wynałazki, środki transportu publicznego, motoryzacja, kino, radio, telewizja) – kultura masowa i jej wpływ na społeczeństwo – nowe kierunki w architekturze i sztuce – znaczenie terminów: <i>emancypacja, kultura masowa, mass media, produkcja taśmowa, indoktrynacja, funkcjonalizm</i> – postacie historyczne: Orson Wells, Charlie Chaplin 	XXVII.1	1
5. Świat na drodze ku II wojnie światowej	<ul style="list-style-type: none"> – militaryzacja Niemiec i jej konsekwencje – ekspansja Japonii na Dalekim Wschodzie – polityka zagraniczna Włoch – znaczenie zbliżenia politycznego Włoch, Niemiec i Japonii – wojna domowa w Hiszpanii i jej kontekst międzynarodowy – okoliczności <i>Anschlusu</i> Austrii – polityka ustępstw Zachodu wobec Niemiec – konferencja w Monachium i jej następstwa – Europa w przededniu wojny – aneksja Czechosłowacji, zajęcie Kłajpedy przez III Rzeszę – znaczenie terminów: <i>remilitaryzacja, Anschluss, państwa osi, appeasement, aneksja</i> – postacie historyczne: Francisco Franco, Neville Chamberlain 	XXXI.1 XXXI.2 XXXI.3 XXXI.4	1
Powtórzenie wiadomości i sprawdzian z rozdziału VI			2
Rozdział VII: Polska w okresie międzywojennym			
1. Odrodzenie Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> – sytuacja ziem polskich pod koniec I wojny światowej – powstanie lokalnych ośrodków polskiej władzy: Polskiej Komisji Likwidacyjnej w Krakowie, Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego, Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu i Tymczasowego Rządu Ludowego Republiki Polskiej w Lublinie – powrót J. Piłsudskiego z Magdeburga i przejęcie władzy – powołanie i pierwsze reformy rządów J. Moraczewskiego i I.J. Paderewskiego – początki odbudowy państwowości polskiej – trudności w unifikacji państwa – znaczenie terminów: <i>Naczelnik Państwa, unifikacja</i> – postacie historyczne: Ignacy Daszyński, Jędrzej Moraczewski 	XXVIII.1 XXIX.1	1
2. Walka o granicę wschodnią	<ul style="list-style-type: none"> – spór o kształt odrodzonej Polski – koncepcje granic i koncepcje państwa R. Dmowskiego i J. Piłsudskiego – konflikt polsko-ukraiński o Galicję Wschodnią – wojna polsko-bolszewicka (wyprawa na Kijów, Bitwa Warszawska, pokój w Rydze i jego postanowienia) – problem Litwy Środkowej, „bunt” gen. L. Żeligowskiego i jego skutki – znaczenie terminów: <i>koncepcja inkorporacyjna, koncepcja federacyjna, Orłęta Lwowskie, „cud nad Wisłą”, linia Curzona, bunt Żeligowskiego</i> – postacie historyczne: Szymon Petlura, Wincenty Witos, Tadeusz Rozwadowski, Lucjan Żeligowski 	XXVIII.2 XXVIII.3	1

3. Kształtowanie się granicy zachodniej i południowej	<ul style="list-style-type: none"> – przebieg i skutki powstania wielkopolskiego – zaślubiny z morzem i odzyskanie Pomorza przez Polskę – przyczyny, przebieg i skutki I i II powstania śląskiego – wyniki plebiscytu na Górnym Śląsku – wyniki plebiscytów na Warmii, Mazurach i Powiślu – konflikt z Czechosłowacją o Śląsk Cieszyński – znaczenie terminów: <i>Międzysojusznicza Komisja Rządząca i Plebiscytowa na Górnym Śląsku, plebiscyt, Polski Komisariat Plebiscytowy</i> – postacie historyczne: Józef Dowbor-Muśnicki, Wojciech Korfanty 	XXVIII.2	1
4. Rządy parlamentarne	<ul style="list-style-type: none"> – postanowienia małej konstytucji z 1919 r. – ustrój II Rzeczypospolitej w świetle konstytucji marcowej z 1921 r. – elekcja G. Narutowicza na prezydenta i jego zabójstwo – rząd W. Grabskiego i jego reformy – polska scena polityczna przed zamachem majowym – charakterystyka rządów parlamentarnych w latach 1919–1926 – znaczenie terminów: <i>sejm ustawodawczy, mała konstytucja, konstytucja marcowa, kontrasygnata, Zgromadzenie Narodowe, system parlamentarny, czynne i bierne prawo wyborcze</i> – postacie historyczne: Gabriel Narutowicz, Stanisław Wojciechowski 	XXVIII.1 XXIX.2	1
5. Zamach majowy i rządy sanacji	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny i przejawy kryzysu rządów parlamentarnych w II Rzeczypospolitej – przebieg i skutki zamachu majowego – wybór I. Mościckiego na prezydenta – wzmocnienie władzy wykonawczej poprzez wprowadzenie noweli sierpniowej i konstytucji kwietniowej z 1935 r. – stosunek rządów sanacyjnych do opozycji politycznej (proces brzeski, wybory brzeskie) – śmierć J. Piłsudskiego i rywalizacja o władzę w obozie sanacji – polski autorytaryzm na tle europejskim – znaczenie terminów: <i>przewrót majowy, piłsudczycy, sanacja, autorytaryzm, nowela sierpniowa, rządy pułkowników, BBWR, Centrolew, wybory brzeskie, proces brzeski, konstytucja kwietniowa</i> – postacie historyczne: Ignacy Mościcki, Walery Sławek, Władysław Sikorski 	XXIX.3 XXIX.4	1
6. Gospodarka II Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> – problemy gospodarki II RP, podział na Polskę A i B – reforma rolna w okresie międzywojennym – oczekiwania, trudności i stopień realizacji – reformy gospodarcze dwudziestolecia międzywojennego – reformy W. Grabskiego (walutowa) i E. Kwiatkowskiego (budowa COP) – wielki kryzys gospodarczy w Polsce – znaczenie terminów: <i>magistrala węglowa, reforma walutowa, reforma rolna, Centralny Okręg Przemysłowy</i> – postać historyczna: Eugeniusz Kwiatkowski 	XXX.3 XXX.2	1
7. Społeczeństwo odrodzonej Polski	<ul style="list-style-type: none"> – struktura społeczna, narodowościowa i wyznaniowa II Rzeczypospolitej – polityka II Rzeczypospolitej wobec mniejszości narodowych 	XXX.1 XXX.4	1

	<ul style="list-style-type: none"> – rozwój szkolnictwa w II Rzeczypospolitej – znaczenie terminów: asymilacja narodowa, asymilacja państwowa, getto ławkowe, <i>numerus clausus</i>, analfabetyzm 		
8. Osiągnięcia II Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> – osiągnięcia polskiej nauki (filozofia, matematyka, chemia) – dorobek i twórcy polskiej kultury w dwudziestoleciu międzywojennym (literatura, poezja, malarstwo, architektura) – rozwój polskiej kinematografii – postacie historyczne: Stefan Banach, Hugo Steinhaus, Florian Znaniecki, Tadeusz Kotarbiński, Stefan Żeromski, Władysław Reymont, Zofia Nałkowska, Maria Dąbrowska, Witold Gombrowicz, Bruno Schulz, Julian Tuwim, Stanisław Ignacy Witkiewicz 	XXX.4	1
9. II Rzeczpospolita na arenie międzynarodowej	<ul style="list-style-type: none"> – sytuacja międzynarodowa odrodzonego państwa na początku lat dwudziestych – sojusze z Francją i Rumunią – znaczenie układów w Rapallo i Locarno dla międzynarodowej pozycji Polski – założenia polityki równowagi i „równych odległości” – relacje Polski z Niemcami i ZSRR (traktat o nieagresji z ZSRR, deklaracja o niestosowaniu przemocy z Niemcami) – znaczenie terminów: <i>polityka prometejska</i>, <i>Międzymorze</i>, <i>polityka równowagi i „równych odległości”</i>, <i>wojna prewencyjna</i> – postać historyczna: Józef Beck 	XXIX.5	1
10. Polska w przededniu II wojny światowej	<ul style="list-style-type: none"> – postawa Polski wobec decyzji konferencji monachijskiej – zajęcie Zaolzia przez Polskę – niemieckie żądania wobec Polski – stanowisko władz polskich wobec roszczeń Hitlera – zacieśnienie współpracy Polski z Francją i Wielką Brytanią – pakt Ribbentrop–Mołotow i jego konsekwencje – postawa społeczeństwa polskiego wobec zagrożenia wybuchem wojny – postacie historyczne: Joachim von Ribbentrop, Władysław Mołotow 	XXIX.5 XXXI.4 XXXI.5	1
Powtórzenie wiadomości i sprawdzian z rozdziału VII			2

WYMAGANIA PROGRAMOWE DLA KLASY VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

Temat lekcji	Zagadnienia, materiał nauczania	Odniesienia do podstawy programowej	Liczba godzin
ROZDZIAŁ I: II WOJNA ŚWIATOWA			
1. Napaść na Polskę	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niemieckie przygotowania do wojny 2. Polacy w przededniu wojny 3. Wybuch wojny 4. Przebieg walk 5. Napaść sowiecka 6. Zakończenie walk i bilans wojny obronnej 	XXXII.1 XXXII.2 XXXII.3	1

2. Podbój Europy przez Hitlera i Stalina	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wojna zimowa 2. Atak III Rzeszy na kraje skandynawskie 3. Agresja niemiecka na Europę Zachodnią 4. Klęska Francji 5. Bitwa o Anglię 6. Wojna na Bałkanach 	XXXIII.1	1
TSW – Dlaczego Niemcy nie zdobyli Anglii?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jak pokonać flotę brytyjską? 2. Bitwa o Anglię 3. Pierwsza porażka Hitlera 	XXXIII.1	1
3. Wojna III Rzeszy z ZSRS	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przygotowania do wojny 2. Atak niemiecki na ZSRS 3. Wielka Wojna Ojczyźniana 4. Stosunek ludności ZSRS do okupanta 5. Walki o Leningrad i Stalingrad 	XXXIII.1 XXXIII.3	1
4. Polityka okupacyjna III Rzeszy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Polityka niemiecka wobec ziem okupowanych 2. Ruch oporu w okupowanej Europie 3. Polityka niemiecka wobec Żydów 4. Holokaust 5. Postawy wobec Holokaustu 	XXXIII.2	1
5. Wojna poza Europą	<ol style="list-style-type: none"> 1. Walki w Afryce Północnej 2. Wojna na Atlantyku 3. Przystąpienie Japonii do wojny 4. Ofensywa japońska w Azji 	XXXIII.1 XXXIII.3	1
6. Droga do zwycięstwa	<ol style="list-style-type: none"> 1. Początek Wielkiej Koalicji 2. Bitwa na Łuku Kurskim i jej następstwa 3. Walki na Sycylii i we Włoszech 4. Konferencja w Teheranie 5. Otwarcie drugiego frontu w Europie 	XXXIII.1 XXXIII.3 XXXIII.4	1
7. Koniec II wojny światowej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ład jałtański 2. Koniec wojny w Europie 3. Walki na Dalekim Wschodzie 4. Kapitulacja Japonii 	XXXIII.1 XXXIII.3 XXXIII.4	1
POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI I SPRAWDZIAN Z ROZDZIAŁU I			2
ROZDZIAŁ II: POLACY PODCZAS II WOJNY ŚWIATOWEJ			
1. Dwie okupacje	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podział ziem polskich 2. Okupacja niemiecka 3. Terror hitlerowski 4. Okupacja sowiecka 5. Deportacje w głąb ZSRS 	XXXIV.1 XXXIV.2	1
2. Władze polskie na uchodźstwie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Powstanie polskiego rządu na emigracji 2. Stosunki polsko-sowieckie 3. Armia Polska w ZSRS 4. Sprawa katyńska 5. Śmierć Sikorskiego 	XXXIV.2 XXXV.1	1
3. Polskie Państwo Podziemne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Początki działalności konspiracyjnej 2. Powstanie Armii Krajowej 3. Działalność ZWZ-AK 4. Polityczne podziały polskiego podziemia 5. Polskie Państwo Podziemne 	XXIV.4.	1

TSW –Zbrojne akcje polskiego ruchu oporu	<ol style="list-style-type: none"> 1. Akcja pod Arsenalem 2. Akcja „Główki” 	XXXIV.4	1
4. Społeczeństwo polskie pod okupacją	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niemiecki terror 2. Postawa Polaków wobec okupacji 3. Zagłada polskich Żydów 4. Powstanie w getcie warszawskim 5. Polacy wobec Holokaustu 6. Rzeź wołyńska 	XXXIV.1 XXXIV.2 XXXIV.3	1
5. Plan „Burza” i powstanie warszawskie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Plan „Burza” i jego przebieg 2. Przyczyny wybuchu powstania warszawskiego 3. Wybuch powstania 4. Walki powstańcze 5. Upadek i skutki powstania 	XXXIV.5	1
6. Polacy w koalicji anty-hitlerowskiej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Armia Polska we Francji 2. Polskie Siły Zbrojne w Wielkiej Brytanii 3. Polacy podczas walk w Europie Zachodniej 4. Wojsko Polskie w ZSRS 	XXXV.2 XXXV.3	1
7. Sprawa polska pod koniec wojny	<ol style="list-style-type: none"> 1. Polska lubelska 2. Jałta a sprawa polska 3. Represje wobec Polskiego Państwa Podziemnego 4. Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej 	XXXV.3 XXXVII.1	1
POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI I SPRAWDZIAN Z ROZDZIAŁU II			2
ROZDZIAŁ III: ŚWIAT PO II WOJNIE ŚWIATOWEJ			
1. Powojenny podział świata	<ol style="list-style-type: none"> 1. Skutki II wojny światowej 2. Konferencja w Poczdamie 3. Procesy norymberskie 4. Powstanie ONZ 5. Plan Marshalla 6. Okupacja Niemiec 	XXXIII.4 XXXVI.1	1
2. Początek zimnej wojny	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ekspansja komunizmu w Europie 2. Doktryna Trumana 3. Kryzys berliński 4. Powstanie NATO 5. Powstanie berlińskie 6. Powstanie dwóch państw niemieckich 7. Budowa muru berlińskiego 	XXXVI.2 XXXVI.3 XXXVI.4 XXXVI.7	1
TSW – Historia muru berlińskiego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Miasto podzielone żelazną kurtyną 2. Ucieczka do lepszego świata 3. Solidarni z berlińczykami 4. Upadek muru 	XXXVI.7	1
3. Za żelazną kurtyną	<ol style="list-style-type: none"> 1. ZSRS po II wojnie światowej 2. Kraje demokracji ludowej 3. Odwilż w bloku wschodnim 4. Powstanie węgierskie 5. Polityka odprężenia 	XXXVI.4 XXXVI.5	1
4. Daleki Wschód po II wojnie światowej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wojna domowa w Chinach 2. Polityka wewnętrzna Mao Zedonga 3. Wojna koreańska 	XXXVI.6 XXXVI.9	1

	4. Klęska Francji w Indochinach		
5. Rozpad systemu kolonialnego	1. Przyczyny rozpadu systemu kolonialnego 2. Powstanie Indii i Pakistanu 3. Konflikt indyjsko-pakistański 4. Upadek kolonializmu w Afryce 5. Kraje Trzeciego Świata	XXXVI.6	1
6. Konflikt na Bliskim Wschodzie	1. Powstanie państwa Izrael 2. Kryzys sueski 3. Wojna sześciodniowa i Jom Kippur 4. Konflikt palestyński pod koniec XX w. 5. Rewolucja islamska w Iranie 6. I wojna w Zatoce Perskiej	XXXVI.8	1
7. Zimna wojna i wyścig zbrojeń	1. Rywalizacja Wschód–Zachód 2. Kryzys kubański 3. Wojna w Wietnamie 4. Rządy Breżniewa 5. Praska wiosna	XXXVI.5 XXXVI.7	1
8. Droga ku wspólnej Europie	1. Demokratyzacja Europy Zachodniej 2. Upadek europejskich dyktatur 3. Początek integracji europejskiej 4. Od EWG do Unii Europejskiej	XXXVI.12	1
9. Przemiany społeczne i kulturowe w drugiej połowie XX w.	1. Rewolucja obyczajowa 2. Ruchy kontestatorskie 3. Bunt studencki 4. Ruchy feministyczne 5. Terroryzm polityczny 6. Walka z segregacją rasową 7. Sobór Watykański II	XXXVI.13	1
POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI I SPRAWDZIAN Z ROZDZIAŁU III			2
ROZDZIAŁ IV: POLSKA PO II WOJNIE ŚWIATOWEJ			
1. Początki władzy komunistów w Polsce	1. Nowa Polska 2. Przesiedlenia ludności 3. Postawy polskiego społeczeństwa 4. Referendum ludowe 5. Sfałszowane wybory	XXXIII.5 XXXVII.1	1
TSW – Jak Polacy zajmowali Ziemie Odzyskane?	1. Przejmowanie kontroli 2. Napływ osadników 3. Zagospodarowywanie Ziem Odzyskanych 4. <i>Sami swoi</i>	XXXVII.1 XXXVIII.1	1
2. Opór społeczny wobec komunizmu	1. Początek terroru 2. Podziemie antykomunistyczne 3. Represje komunistyczne 4. Jak ujawniano kulisy bezpieki?	XXXVII.2	1
3. Powojenna odbudowa	1. Zniszczenia wojenne 2. Zagospodarowanie Ziem Odzyskanych 3. Reforma rolna 4. Nacjonalizacja przemysłu i handlu 5. Plan trzyletni	XXXVIII.1	1
4. Polska w czasach stalinizmu	1. Powstanie PZPR 2. Przemiany gospodarczo-społeczne 3. Próba kolektywizacji 4. Stalinizm w Polsce 5. Socrealizm	XXXVIII.1 XXXVIII.2	1

	6. Konstytucja stalinowska 1952 roku 7. Walka z Kościołem katolickim		
5. Polski Październik	1. PRL po śmierci Stalina 2. Spory wewnętrzne w PZPR 3. Poznański Czerwiec 4. Początki rządów Gomułki	XXXVIII.3	1
6. PRL w latach 1956–1970	1. Mała stabilizacja 2. Spór z Kościołem 3. Początek opozycji 4. Marzec 1968 r. 5. Grudzień 1970 r.	XXXIX.1 XXXIX.2 XXXIX.3 XXXIX.4	1
7. Polska w latach 70. XX wieku	1. „Druka Polska” Edwarda Gierka 2. Rozwój na kredyt 3. Niepowodzenia gospodarcze 4. „Propaganda sukcesu” 5. Nowelizacja konstytucji	XXXIX.2 XXXIX.3	1
POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI I SPRAWDZIAN Z ROZDZIAŁU IV			2
ROZDZIAŁ V: UPADEK KOMUNIZMU			
1. Początki opozycji demokratycznej w Polsce	1. Czerwiec 1976 roku 2. Powstanie opozycji 3. Rozwój opozycji 4. Papież w Polsce	XXXIX.4 XXXIX.5 XXXIX.6	1
2. Powstanie „Solidarności”	1. Strajki sierpniowe 2. Utworzenie NSZZ „Solidarność” 3. I Zjazd NSZZ „Solidarność” 4. Na drodze do konfrontacji	XXXIX.7 XXXIX.8	1
3. Stan wojenny i schyłek PRL	1. Wprowadzenie stanu wojennego 2. Świat wobec sytuacji w Polsce 3. Reakcja społeczeństwa 4. Opozycja antykomunistyczna poza „Solidarnością” 5. Ostatnie lata PRL	XL.1 XL.2	1
TSW – Jak Pomarańczowa Alternatywa walczyła z komunizmem?	1. Początki Pomarańczowej Alternatywy 2. Po co robić happeningi? 3. We Wrocławiu 4. Działalność po Okrągłym Stole	XL.2	1
4. Rozpad bloku wschodniego	1. Kryzys ZSRS i zmiana sytuacji międzynarodowej 2. Próby reform w ZSRS 3. Jesień Ludów 4. Rozpad ZSRS	XXXVI.10 XXXVI.11	1
5. Początek III Rzeczypospolitej	1. Geneza Okrągłego Stołu 2. Okrągły Stół 3. Wybory czerwcowe 4. Budowa III Rzeczypospolitej	XL.3 XLI.1	1
POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI I SPRAWDZIAN Z ROZDZIAŁU V			2

ROZDZIAŁ VI: POLSKA I ŚWIAT W NOWEJ EPOCE			
1. Europa po rozpadzie ZSRS	<ol style="list-style-type: none"> 1. Europa na przełomie XX i XIX wieku 2. Rosja w nowej rzeczywistości 3. Wojna w Czeczenii 4. Wojna w Jugosławii 	<p>XXXVI.10 XXXVI.11</p>	1
TSW – Terroryzm w walce o niepodległość	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pierwsze zamachy 2. Śmierć w teatrze 3. Atak na szkołę 	XXXVI.10	1
2. Konflikty na świecie po 1989 roku	<ol style="list-style-type: none"> 1. Daleki Wschód 2. Kraje afrykańskie 3. Współczesne konflikty na świecie 4. Konflikt palestyńsko-izraelski 5. Wojna z terroryzmem 	<p>XXXVI.8 XXXVI.9</p>	1
3. Polska w latach 90. XX w.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Reformy gospodarcze 2. Koszty społeczne transformacji ustrojowej 3. Rozpad obozu solidarnościowego 4. Sytuacja wewnętrzna Polski 5. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej 	<p>XLI.1 XLI.2 XLI.3</p>	1
4. Polska w NATO i EU	<ol style="list-style-type: none"> 1. Polityka zagraniczna 2. Polska droga do UE 3. Polskie społeczeństwo wobec Unii 4. Polska w strukturach NATO 5. Polska w wojnie z terroryzmem 	<p>XLII.1 XLII.2 XLII.3</p>	1
5. Świat w erze globalizacji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Globalizacja 2. Rewolucja informacyjna 3. Kultura masowa 4. Globalna wioska czy globalne miasto? 5. Współczesne migracje 	XXXVI.13	1
6. Wyzwania współczesnego świata	<ol style="list-style-type: none"> 1. Problemy demograficzne 2. Nierówności społeczne 3. Przestępczość zorganizowana 4. Zagrożenie terrorystyczne 5. Zagrożenia ekologiczne 	XXXVI.13	1
POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI I SPRAWDZIAN Z ROZDZIAŁU VI	POWTÓRZENIE WIADOMOŚCI I SPRAWDZIAN Z ROZDZIAŁU VI		2